

primera plana

La mort de Mn. Manuel Bonet

El dia 6 d'agost moria a Roma, als 55 anys, mossèn Manuel Bonet i Muixí, vice-degà de la Rota romana.

Canonista per temperament, per vocació i per formació, hi havia arribat l'octubre de l'any 1950, il·lusionat i decidit a treballar al servei de la Santa Seu com Auditor del Tribunal de la Rota. Hi arribava com un eclesiàstic molt romà, que creia fervorosament en l'Església de Roma en la línia d'altres il·lustres eclesiàstics catalans que havien fet escola, encarnant una determinada vena del catolicisme del país.

Però Mossèn Manuel Bonet era un prevere de l'Església de Barcelona i de Catalunya. Tot i pertànyer, pel seu càrrec, al *clerus Papae*, mai no s'havia aïllat a la urbs. Al contrari: exer-

cia allí una mena de consolat de l'Església del país, sempre a l'abast de qualsevol estudiant o visitant i mantenia aquí nombre d'amistats i de relacions.

Mossèn Bonet creia en l'Església, a la qual s'havia donat enterament i que estimava apassionadament. Era un home d'Església obert, receptiu, dialogant, sensible a l'amistat, que estimava els homes i creia en els homes. Ell, el jurista, mai no s'havia encastellat en les lleis i les normes, com si la legislació fos el bé suprem i intangible. Per a ell l'Església eren els homes: el Poble de Déu, que no és una entelèquia ni una definició, sinó que té rostre i fesomia concrets i al qual tot va destinat. Home entre els homes, Mossèn Manuel Bonet, era un jurista pastoral, més pastor que jurista.

Per això, precisament, havia cregut en el Concili des del primer dia, amb una fe apassionada que el va menar a no perdre-se'n cap sessió. El Concili i el Papa Joan van marcar-lo decididament. Va participar en l'exaltació primera, va treballar-hi de valent, va consagrar-se de manera generosa i eficaç a fer-lo realitat des d'aquella Cúria romana, tan diferent: tasca difícil, que va matisar de realisme el seu entusiasme i el seu candor indefallents.

Fort i sà de temperament i de constitució, Mossèn Manuel Bonet era un home recte, fidel a la seva consciència cristiana. Aquesta rectitud li havia produït amargors i li havia creat adversaris. Des de Jesucrist que ha estat així. Les circumstàncies del seu enterrament precipitat a Barcelona venien a recordar-nos-ho, si de cas. Però feien pensar, així mateix, en les del Senyor: «ens hem recordat que aquell impostor (...) que vigila el sepulcre (...) segellant-ne la llosa i posant-hi la guàrdia» (Mt 27, 63.64.66).

Va arribar a Roma, fa dinou anys, essent un eclesiàstic; ha mort essent un home d'Església —ha escrit el P. Miquel Batllori, assenyalant lúcidament la maduració d'aquests vint anys. Relativament jove encara, Mossèn Manuel Bonet i Muixí era tota una esperança per a l'Església del país.

Jornades de pastoral

En aquest mateix número de QUADERNS DE PASTORAL/PRESBYTERIUM es dona notícia d'unes Jornades Pastorals dels bisbats d'Urgell i de Solsona. Al número passat es parlava de les de Barcelona, que havien tingut lloc el mes de maig. Per bé que diferents en l'abast, els destinataris i la temàtica, es tracta de tres esforços convergents quant a la intenció que els anima: s'inscriuen tots ells en la línia renovadora i conciliar i en la Pastoral de conjunt; donen fe de les energies que treballen les diòcesis catalanes.

Però hi ha una diferència sobre la qual ens plauria de cridar l'atenció. Jornades d'aquestes han despertat més ressò global a la Seu i Solsona que no pas a Barcelona; i hi han creat més il·lusió. La dispersió de la gran ciutat?; el treball esgotador?; manca d'il·lusió i d'entusiasme col·lectius?; desconfiança en la seva real eficàcia?; desinflament de certs sectors d'Església davant qualsevol realització d'abast general i més o menys oficial? Preguntes, totes elles, que conviden a la reflexió. De fet, els dels altres bisbats constaten entre els barcelonins un neguit excessiu i malaltís. Per què?

Un altre aspecte afluïa pertot en aquest tipus de trobades i queda clarament formulat en la primera conclusió de La Seu: la repetició de reunions i Jornades d'estudi produeix una inflació embafadora si els camins d'acció resten bloquejats. Hom en desconfia i l'entusiasme s'esmussa. Un procés ja prou avençat entre nosaltres —el desinflament de l'esperança col·lectiva—, que ens és donat de comprovar a cada nova ocasió i que no sabríem menysvalorar.

Però les Jornades es realitzen, tanmateix; i la il·lusió reneix. Index de vitalitat i de bona fe; senyal de la seva utilitat.

Aquestes Jornades de Barcelona, de Solsona i de l'Urgell són, doncs, un motiu d'esperança i un signe de vida. Són, també, un senyal d'alarma. I una crida a no demorar les reformes necessàries, d'abast tal volta considerable.

Contestació

De tant en tant un mot, obscur i banal fins aleshores, comença de sonar amb insistència i esdevé bandera, que uns cuiten a hissar amb esperança mentre altres es posen a blasmar amb ira. És el cas d'*engatjament*, no fa gaires anys; ho és, avui, de *contestació*. Els pobres mots, no cal dir-ho, no hi tenen cap culpa: no fan sinó emmirallar l'arribada d'una nova realitat a la superfície de la nostra consciència.

D'uns mesos ençà va prenent volum la contestació com a fenomen eclesial: la premsa, fins la d'estil més secular o neutre, hi dedica columnes senceres; ens han esdevingut familiars els noms de l'Isolotto i Chur; hi ha hagut València i Roma. No és pas intenció nostra entrar-hi a fons avui: la revista és encara molt jove; però, tota vegada que alguns articles d'aquest quadern hi fan referència, voldríem deixar constància —és un fet— d'una actitud de contestació, especialment viva en alguns sacerdots, i suggerir alguns elements de reflexió que ajudin a una visió lúcida i fraternal.

La contestació, com tota oposició, és qualificada per allò que combat: no és el mateix ser de l'oposició a Praga que ser-ho a Madrid; en termes generals, doncs, com més discutible és una institució oficial més elements justificatius troba la contestació i més audiència. En aquesta línia ha estat constatat que, on el diàleg bisbe-prevere és força real i on l'acció pastoral renovadora és recolzada i estimulada per la Jerarquia, la contestació queda tipificada de seguida de manera molt precisa: hom sap qui contesta i què es contesta; mentre que en cas contrari, ningú no sap ben bé on comença i on acaba la contestació i, en determinats moments, l'esperit contestatari acaba impregnant tot l'ambient.

Aquesta primera observació hauria de portar-nos a relativitzar la contestació i la no-contestació; a no adoptar-les per sistema, sense deturar-se a mirar, en cada cas, cap on apunten; a adonar-nos que la no-contestació és també, sempre, una opció real amb repercussions certes.

Però caldria encara que cadascú completés o corregís les seves propensions naturals amb unes quantes reflexions objectives.

Els qui davant el fenomen contestari se senten incòmodes i nerviosos, o fins i tot una mica enfadats, haurien de pensar que, més que d'una causa, es tracta d'un efecte, més que d'una malaltia d'un símptoma d'irregularitat; que la rel de la contestació és sana, com ha dit el Papa; que la reforma permanent és una exigència cristiana; que ser judicats aquí ens prepara al judici de Déu.

Els qui s'engresquen amb la contestació i es troben com peixos a l'aigua enmig del seu aldarull seria bo que es deturessin a pensar serenament cap on volen anar; que aprofundissin el sentit de la gratuïtat, i per tant de la joia, sobre què l'Església recolza; que tinguessin present que la lluita evangèlica és, primerament, contra nosaltres mateixos i que l'alliberament definitiu de l'home passa per la seva pròpia conversió.

Finalment, i siguin quines siguin les nostres inclinacions naturals, ens cal a tots continuar fent el viatge junts, assumint, uns i altres, les contradiccions que a tots ens turmenten.

CAL RELATIVITZAR LA CONTESTACIÓ I LA NO-CONTESTACIÓ; NO ADOPTAR-LES PER SISTEMA SENSE DETURAR-SE A MIRAR, EN CADA CAS, CAP ON APUNTEN; ADONAR-SE QUE LA NO-CONTESTACIÓ ÉS TAMBÉ, SEMPRE, UNA OPCIÓ REAL AMB REPERCUSSIONS CERTES.

qüestions

El Centre d'estudis pastorals

El curs passat, 1968-69 va obrir les seves portes, a Barcelona, el CENTRE d'ESTUDIS PASTORALS de les diòcesis catalanes amb un «Curs de formació pastoral bàsica». Les dificultats i lentsituds que comporta sempre la gestació d'una institució d'aquesta mena es van veure augmentades, encara, pel seu caràcter interdiocesà, que fa sempre més treballoses les gestions i les trobades, i pel parèntesi de l'estiu, amb què cal comptar i que sempre ens agafa desprevinguts. Tot plegat va fer que obrís les portes com aquell que diu de manera sigilosa, sense fer massa soroll ni comptar amb cap publicitat; però també amb una informació deficient.

No ha estat obstacle, tanmateix, perquè l'assistència fos prou nombrosa: una cinquantena d'alumnes, corresponents als bisbats

de Barcelona (31), Solsona (7), Vic (7), Girona (2), Lleida (1) i Tortosa (1), amb una mitjana d'edat de 35 anys, tots ells sacerdots diocesans, llevat d'un diaca, una missionera secular, una xavariana i una noia seglar del CICF.

Al llarg del curs 1967-68 el Centre va anar-se configurant i prenent cos sobre el paper. El Curs 1968-69 ha passat al camp de les realitats. La tasca d'aquests dos anys ha estat recollida en un Informe-Memòria de nou espesses planes, que acompanyaven tretze Annexes: tot plegat una cinquantena de planes; a més, naturalment, de les notes multicopiades de les classes.

Aquest material ha tingut una difusió limitada: ha estat tramès als bisbes de les diòcesis catalanes, als professors del Centre i a poques persones més. Darrerament, un full imprès datat al juliol del 69 venia a resumir-ho en forma de notícia. És d'ací d'allà de tot aquest material que em permeto espigolar per oferir alguna informació als lectors de PRESBYTERIUM.

Tres línies de fons

1. EL CENTRE D'ESTUDIS PASTORALS, de Barcelona, aspira a ser un lloc de confluència, a nivell universitari, de la reflexió i la praxi pastoral, la qual cosa comporta una tasca d'investigació i docència de les diverses disciplines pastorals que sàpiga integrar, igualment, els diversos agents de la pastoral concreta i real del nostre país.

Així queden configurats el seu caràcter propi i la seva tasca específica, que és d'ordre tècnic i estudiós de la Pastoral (tal com correspon a un Centre d'estudis); mentre que l'execució pertany als diversos pastors i la direcció a la Jerarquia.

2. És en aquest ordre i sense moure's del seu nivell propi, que el C.E.P. aspira a prestar el seu servei als bisbats catalans. Penso, doncs, en unes diòcesis concretes, d'on sortiran primordialment els seus alumnes, els quals contribuiran, a la llarga, a anar configurant una àmplia i desitjable unitat pastoral, la qual avui ha

d'ésser necessàriament pluralista però a la qual no s'ha tanmateix de renunciar

Aquesta orientació comporta, ben entès, una opció. Altres opcions serien igualment possibles i bones. El C.E.P. de Barcelona pensa que la seva tasca, com acabem de dir, és de prestar un servei de reflexió i estudi a unes diòcesis determinades en vistes a la Pastoral, la qual ha de tenir compte de les coordenades de lloc i de temps.

Aquesta orientació, unida a l'anterior, acaba de configurar el C.E.P. D'aquí la necessitat d'assegurar en el seu si una triple presència al costat dels directament responsables de la seva gestió: pastoralistes i estudiosos, pastors i agents de la pastoral, responsables jeràrquics; tots ells dins l'àmbit interdiocesà. En la mesura en què ho vagi aconseguint, anirà essent fidel a la tasca que s'ha fixat. També es preveu la seva vinculació acadèmica amb la Facultat de Teologia de Barcelona.

3. Però com que aquest panorama és molt vast i es presenta com un camí a fer, el C.E.P. vol anar-se constituint paulatinament. Obre doncs les seves portes amb un simple CURS DE FORMACIÓ PASTORAL BASICA.

Les classes: una triple reflexió

Aquest CURS aspira a oferir els elements bàsics per a una reflexió seriosa sobre la Pastoral, entesa no a nivell empíric i material (la descripció i classificació de totes aquelles accions que es fan), sinó a nivell propi i teològic, com a acció de l'Església. Aquests elements de reflexió el curs 1968-69 s'acostaven a la Pastoral des d'un triple angle.

1. El primer és el de la TEOLOGIA. Si l'Església ha d'ésser estudiada a nivell teològic (i tal és el nivell propi del seu estudi), així mateix s'esdevé amb la Pastoral, acció salvadora de l'Església: només és intel·ligible a la llum de la Paraula de Déu. Per més que sigui benvinguda la penetració de les ciències i tècniques humanes

en el seu clos, la ciència pastoral pròpia, normativa, directiva i crítica, no pot ser altra que la Teologia pastoral: reflexió teològica sobre l'acció salvadora de l'Església, íntimament entroncada amb l'Eclesiologia. D'aquí un primer conjunt d'assignatures.

1.1. *Teologia pastoral fonamental* (3 classes setmanals el 1.er trimestre, 2 el 2.^{on} i 1 el 3.er. Professor: Josep M. Totosaús). Ha abordat sota l'angle teològic l'acció de l'Església globalment considerada: components, etapes de creixement, continuïtat amb l'acció salvadora de Déu a través de la història reveladora.

1.2. *Pastoral missionera* (2 classes setmanals el 2.^{on} trimestre i 1 el 3.er. Professor: Casimir Martí). L'orientació missionera caracteritza avui decididament tota la Pastoral, tant de cara als no cristians com de cara als cristians. Què significa, quines en són les exigències.

1.3. *Pastoral catequètica* (2 classes setmanals el 3.er trimestre Professor: Frederic Bassó). La transmissió de la Paraula de Déu a través de la paraula humana a l'interior de la comunitat cristiana i en vistes a alimentar la fe.

1.4. *Pastoral litúrgica* (2 classes setmanals el 3.er trimestre. Professor: Joan Llopis). L'acció litúrgica de l'Església i la seva relació amb les altres accions eclesials.

1.5 *Pastoral hodegètica* (2 classes setmanals el 3.er trimestre. Professor: Jesús Huguet). L'orientació i conducció de la vida cristiana i l'organització de la convivència eclesial: institucions i persones.

2. El segon és el de les CIÈNCIES DE L'HOME. L'Església es compona d'homes i s'adreça a uns homes que viuen en el si d'unes comunitats concretes: l'home és doncs destinatari i agent de la Pastoral. I així les ciències de l'home esdevenen, per a la Pastoral, autèntiques «ciències auxiliars», seguint una mena de proporció que podríem expressar dient: com més específicament humana és una ciència, més interessa la Pastoral. Parlar de ciències «auxiliars» no representa cap menysvaloració: no és en elles mateixes que ho són, sinó per a la Pastoral. La presència d'aquest segon conjunt d'assignatures —la reflexió antropològica— aspirava més a obrir unes pistes que no pas a presentar unes síntesis curtes i, necessàriament, superficials.

2.1. *Qüestions antropològiques* (1 hora setmanal el 1.er trimestre. Professor: Salvador Reguant). Aproximació al coneixement de l'home que ens aporten les ciències naturals.

2.2. *Qüestions psicològiques* (1 hora setmanal el 1.er trimestre Professor: Josep Toro). La psicologia positiva i el coneixement de l'home: l'aprenentatge.

2.3. *Qüestions sociològiques* (2 hores setmanals el 1.er trimestre. Professors: Josep Boix i Modest Reixach). Les dimensions socials de l'home, l'anàlisi sociològica dels fets i les mentalitats socials, la segona revolució industrial.

3. El tercer és el de la HISTÒRIA. Com a realitat humana i històrica, l'Església realitza la seva acció salvadora des de fa dos mil·lenis. Si avui no es concep un estudi seriós de la Teologia al marge de la seva dimensió històrica, tampoc no podem acostar-nos a la Pastoral, acció salvadora de l'Església, sense comptar amb la seva història viva i concreta: al llarg d'aquests dos mil anys l'Església ha anat expressant la consciència que té de la seva tasca salvadora. La història de la Pastoral ens posa en contacte, així, amb la tradició viva. Donada la complexitat d'aquesta història i la diversitat dels seus elements —temàtics, geogràfics i temporals— ens hem inclinat decididament cap a estudis monogràfics o locals d'abast concret i limitat.

3.1. *El baptisme dels infants* (8 classes el 1.er trimestre. Professor: Pere Tena). De la història i les seves solucions teològiques a l'actualitat.

3.2. *La formació de les litúrgies a l'època de la Reforma* (12 classes el 1.er trimestre. Professor: Pere Farnés). L'adaptació i els seus problemes: adaptació profunda i adaptació anecdòtica, elements autènticament i superficialment tradicionals.

3.3. *Església i món modern* (1 hora setmanal el 1.er trimestre. Professor: Casimir Martí). Anàlisi dels documents pontificis des de Gregori XVI a Joan XXIII i el Concili Vaticà II.

3.4. *L'acció de l'Església a Catalunya a l'encreuament dels segles XIX-XX* (2 hores setmanals el 2.^{on} trimestre i 1 hora setmanal el 3.er. Professors: Joan Bonet Baltà i Josep Benet). Anàlisi històrica del passat recent atenta a l'emmarcament de la vida de l'Església.

4. Aquest canemàs venia completat per l'estudi d'una sèrie de qüestions, més determinades —CURSETS MONOGRAFICS— que es situen, sovint, a la confluència de diversos tipus de reflexió.

4.1. *Filosofia de la religió* (2 hores setmanals el 2.^{on} trimestre. Professors: Josep M. Via Taltavull, Ramon M. Nogués i Pere Lluís). El fenomen religiós com a realitat humana i històrica i les interpretacions que en donen alguns pensadors moderns.

4.2. *L'arxiprestat en la Pastoral de conjunt* (1 classe setmanal el 1.er trimestre. Professor: Joan Batlles). Una de les peces-clau de la Pastoral de conjunt tal com deriva dels documents conciliars.

4.3. *La dimensió institucional de l'Església i de la Pastoral* (2 hores setmanals el 2.^{on} trimestre. Professor: Josep Bigordà). La dialèctica esdeveniment —institució; missió —comunitat— institucions i les dimensions sociològiques de l'acció pastoral.

4.4. *El pastor de l'Església* (1 hora setmanal el 1.er trimestre. Professor: Ramon Pou). Estudi bíblic sobre el Pastor del Poble de Déu des dels inicis fins a Jesucrist.

4.5. *Comunitat humana i comunitat cristiana* (1 hora setmanal el 3.er trimestre. Professor: Ramon Pou). La dimensió comunitària de l'existència humana i de la vida cristiana.

4.6. *L'acció del creient en el món* (1 hora setmanal el 3.er trimestre. Professor: Josep M. Rovira). La fe segons St. Pau; conseqüències de cara a l'acció del creient en el món.

Límits d'aquest programa: la pregunta metodològica

1. El programa que acabo d'exposar vol presentar-se com una aproximació relativament completa a l'estudi de la Pastoral, la qual hi és abordada des de tres angles de convergència diferents. La primacia que hi adquireix la reflexió teològica (molts dels cursets monogràfics hi pertanyen també) no ens ha d'estranyar, al contrari: aquest és el nivell d'estudi propi de la Pastoral i, en conseqüència, el que ha de caracteritzar de manera predominant un CENTRE d'ESTUDIS PASTORALS com el nostre i un *Curs de formació pastoral bàsica* com el d'aquest any. Més encara: enllà

de les classes —als seminaris d'estudi, grups pràctics, taules rodones i treballs escrits— hauríem de saber moure'ns també en un nivell de reflexió teològica, en la mesura corresponent és clar. Aquesta fóra l'aportació específica del C.E.P. al costat d'altres Institucions i Moviments pastorals.

2. Però el programa, tal com està bastit, és molt analític i poc sintètic, molt deductiu i poc inductiu, molt doctrinal i molt poc «pedagògic». La Pastoral hi és estudiada, com a tal, des de l'angle teològic; l'estudi de l'home ve després com un subjecte sobre el qual recau l'acció de l'Església i no tant directament com el seu agent immediat. Les ciències humanes ens ajuden, així, a conèixer l'home; però no vénen a conformar l'acció pastoral.

Queda doncs en peu aquesta pregunta: ¿com acostar-nos a l'acció pastoral —la qual és una totalitat— des d'un angle més complexiu i no a partir d'enfocaments diversos i successius?, ¿com aprofitar aquestes anàlisis diverses i successives per bastir una síntesi coherent?

Sobretot perquè l'home i la seva vida no són mai externs a l'acció pastoral de l'Església, la qual no és el funcionament d'una estructura ideal —i doncs sense homes, sense temps i sense espai—, consistent en ella mateixa, talment una maquinària donada, extraordinària, independent dels qui la fan funcionar i dels seus destinataris. No: cal rebutjar aquesta objectivació (en realitat una cosificació) de la Pastoral, la qual no existeix sense uns homes que la realitzen i que la viuen, actius i passius alhora.

En Pastoral la darrera pregunta és sempre d'ordre metodològic, en el sentit més pregon de l'expressió. Podríem formular-la així: atesos els homes que som nosaltres i els homes que tenim al nostre davant —els homes d'avui i d'aquí— ¿com hem d'anar bastint aquesta síntesi vital que és la nostra Pastoral?

Per contestar com cal aquesta pregunta caldrà una reflexió d'ordre teològic, d'ordre antropològic i d'ordre històric. Però no n'hi ha prou: cal passar de la doctrina a la pedagogia, de l'anàlisi a la síntesi; cal fer, en darrer terme, obra creadora.

3. Podríem dir, és veritat, que la reflexió històrica participa ja en ella mateixa d'aquest caire de concreció i de totalitat, apli-

cada com és a una realitat humana espacial i temporal, complexa i diversificada: històrica. Sempre, és clar, que no es redueixi a simple descripció narrativa o a recompte quantitatiu, sinó que posi en joc una veritable anàlisi interpretativa que, per a nosaltres, és en darrer terme teològica.

Les classes d'història de la Pastoral ja representen doncs, fins a cert punt, una aportació apreciable a aquesta visió sintètica i totalitzant.

Però la història és, encara, reflexió sobre un passat —un passat no del tot liquidat en el nostre avui. Mentre que l'acció pastoral és obra creadora de present i de futur, la qual haurà de tenir compte de les lliçons del passat i dels seus elements vigents encara, però sense reduir-s'hi. La pregunta metodològica conserva doncs tota la seva vigència i se l'ha de fer cada pastor responsable, una vegada i una altra, cada dia i en cada situació.

4. Tanmateix, ¿qui gosaria parlar avui decididament en termes metodològics, sense exposar-se a caure en el risc de les receptes fàcils i curtes de mira?: és massa seriós *l'aggiornamento* que se'ns demana.

Un exemple ens ho posarà de manifest: la catequesi dels infants; però podríem multiplicar-los indefinidament i en cada camp. Vam passar d'una catequesi que ens semblava massa freda i doctrinal a una catequesi més bíblica i vital, posant en joc les categories de la «història de la salvació». Ara ens adonem tanmateix —i no han passat pas tants anys— que la nostra catequesi resta massa exterior a l'infant; i diem que ens cal donar-li una orientació i un esperit més antropològics. ¿En què han de consistir, però, concretament? Perquè els instruments didàctics que posem en joc se'ns envelleixen a les mans al cap de quatre dies d'haver-los trobat com una descoberta. No parlem ja de la catequesi d'adults o de la renovació litúrgica.

El fet de sentir la necessitat d'una visió més sintètica de la Pastoral i d'una orientació més antropològica, no vol dir doncs que ens creiem capaços d'avançar per aquests camins fins a bastir-hi tot un programa de classes, amb el rigor i la coherència que hi són inherents. Posat que un Centre d'estudis com el nostre aspira a aportar elements seriosos i vàlids de reflexió i ha de pre-

venir-se decididament contra el risc de receptes perilloses i efímeres.

5. La dificultat evident no ens dispensa però el nostre esforç de cara a avançar cap a una autèntica síntesi. L'experiència d'aquest curs, sotmesa a revisió, ens hi ajuda i ens n'assenyala alguns camins.

Les classes de Teologia pastoral han de defugir el risc del deductisme i del didactisme esquematitzadors i han d'integrar elements antropològics i fer veure els entroncaments i les conseqüències antropològiques i metodològiques en les seves línies cabdals.

Però es tracta d'emprendre una recerca veritable. Han de laborar-hi els seminaris d'estudi, els grups pràctics, les taules rodones: haurien de situar-se precisament en aquest nivell de síntesi i confluència entre *theoria* i *praxis*, entre doctrina i mètode: el nivell autènticament metodològic, donant a aquesta paraula els seus ressons originals de recerca de veritables camins de construcció pastoral en profunditat.

6. Ens cal reconèixer, però, que l'acció pastoral és l'obra de la construcció concreta de l'Església, la tasca específica dels pastors, la qual no és mai reduïble a cap mena de receptes massa fetes: ai del Centre d'estudis que caigués en el risc de donar-ne! Retornaria al temps de l'emperador sacristà, quan la Pastoral havia estat rebaixada a la categoria d'un burocràcia eclesiàstica que calia ensinistrar de manera adient.

A un Centre d'estudis escau la formació d'homes de criteri, capaços de bastir síntesis vitals amb la seva pròpia acció lúcida i responsable, que atengui a les coordenades de lloc i de temps. Tal és la finalitat que persegueix el *Curs de formació pastoral bàsica* amb la triple reflexió que aquest any aportaven les classes. I que caldrà perfeccionar i millorar en cursos successius. I que caldrà acompanyar amb treballs de seminari i de grups pràctics cada vegada més reeixits.

És aquesta la seva manera de contribuir a la formació d'una àmplia i desitjable unitat pastoral de les diòcesis catalanes, la qual no pot ser obra directa ni d'uns estudiosos, ni d'un centre d'es-

tudis; sinó dels pastors, és a dir, del Poble de Déu tot sencer, si més no en la seva part més dinàmica i conscient, en la seva rica i estructurada diversitat. L'experiència d'uns anys de vida i el diàleg teològic-pastoral que volem ajudar a establir anirà decantant paulatinament unes línies metodològiques que constituïran, així gosem esperar-ho, l'aportació més valuosa i específica del CENTRE d'ESTUDIS PASTORALS de les diòcesis catalanes.

Altres aspectes acadèmics

Ultra les classes, que volien oferir una síntesi doctrinal teòrico-pràctica de la Pastoral i el programa de les quals acabem de presentar i discutir, el CURS d'ESTUDIS PASTORALS ha posat en joc altres elements, per bé que encara de manera molt incipient.

1. Els SEMINARIS d'ESTUDI per aprofundir en equip sobre un tema concret sota la direcció d'un responsable. Se n'han fet tres: un sobre Marxisme (lectura situada i comentada de textos de Karl Marx) i dos sobre Marcuse (lectura comentada de «L'home unidimensional»). Les trobades han estat quinzenals, en grups de 8.

2. La PREPARACIÓ de l'HOMILIA: ha estat l'únic assaig fet aquest any del que hauria de convertir-se en escoles d'aplicació o grups de treball, per revisar i treballar en equip, sota la direcció d'un responsable, un aspecte determinat de la praxi pastoral.

3. Les TAULES RODONES sobre temes concrets i vius, a base d'una lliure contrastació de parers i d'una manifestació enriquidora de punts de vista, per tal d'anar il·luminant, ajudant-hi la presència de diversos especialistes, les grans qüestions pastorals de fons que es van suscitant al llarg del curs.

Aquest any se n'han realitzat quatre: Qüestions entorn de la *Humanae vitae*, La noció del Magisteri de l'Església, La problemàtica actual entorn de la Revelació i Projectió pastoral de l'Església al nostre país al darrer terç del segle XIX i al primer del segle

XX. Les dues últimes van tenir lloc a rel de les convivències de Nadal i de Pasqua.

4. Les CONVIVÈNCIES, que, alhora que són ocasió per revisar conjuntament la marxa del curs, ajuden a la formació d'una veritable síntesi —evitant la dispersió no integrada—, col·laboren a crear un clima comunitari i es presten a aprofundir alguna qüestió important.

Aquest any se n'han celebrat quatre, de dia i mig de durada, al Casal del Papa Joan, de Parets del Vallès: inaugural, de Nadal, de Pasqua i conclusiva. Han comportant una revisió (o preparació) de la marxa del Curs i un tema d'estudi.

5. EL TREBALL ESCRIT, que suposa una reflexió personal (o en equip) sobre una qüestió pastoral concreta, ja sigui d'ordre més doctrinal o més pràctic. Aquest any tot just ha començat.

Destinataris, responsables, notes pràctiques

1. Des del primer moment, va creure's que, per complir la tasca que es proposava, el CENTRE d'ESTUDIS PASTORALS havia d'adreçar-se primordialment a sacerdots, religiosos i laics de les diòcesis catalanes compromesos ja en la pastoral real, a partir de la qual volguessin emprendre una reflexió alhora seriosa i realista, comprometent-se a un treball d'estudi.

Tot i reconèixer la importància de la iniciació pastoral dels seminaristes, diocesans i religiosos (aquests darrers estan obligats a fer un «cinquè curs» de Pastoral), s'ha pensat tanmateix que es tracta d'una altra tasca, diferent i específica, que no ateny de dret el C.E.P. en la seva orientació fonamental i que ja fa l'objecte, en l'actualitat, de reflexió i d'assajos per part dels educadors responsables.

Donada la situació de la Pastoral entre nosaltres, no és estrany que l'alumnat del C.E.P. de Barcelona es tradueix, per ara, en una gran majoria de sacerdots diocesans.

2. La responsabilitat del C.E.P. ha recaigut en darrera instància sobre un CONSELL DE DIRECCIÓ, presidit per Mn. Joan Bat-

lles i integrat per un membre de cada diòcesi designat pel corresponent Prelat: Mn. Ferran Solé (Tarragona), Mn. Francesc Montfort (Barcelona), Mn. Emili Montalt (Girona), Mn. Joan Esquerda (Lleida), Mn. Josep Reig (Urgell), Mn. Josep Rota (Solsona) i Mn. Felip Font (Vic). Tasca d'aquest Consell de Direcció, com emanació directa que és dels Revs. Prelats, és d'ésser una presència de la Jerarquia al C.E.P. i una presència del C.E.P. davant la Jerarquia.

Cal comptar també, naturalment, amb el CLAUSTRE de PROFESSORS i amb el CONSELL de CURS, constituït pels alumnes.

La direcció immediata ha estat duta per un COMITE EXECUTIU, òrgan de confluència de tots els anteriors, que s'ha anat reunint al llarg del curs unes deu vegades, sempre sota la presidència del Director i amb assistència dels representants dels alumnes. El componen Mn. Joan Batlles (Director), Mn. Josep Rota i Mn. Ferran Solé (membres del Consell de Direcció), Mn. Josep Bigordà (com a professor) i Mn. Josep M. Totosaús (com a secretari).

3. La seu del C.E.P. ha estat al nou edifici Sta. Anna, tocant a la plaça de Catalunya, als locals de l'Institut Catòlic d'Estudis Socials de Barcelona (Rivadeneyra, 6, 3.ª planta, Barcelona-2; tel. 231 52 20). Les classes han tingut lloc de mig octubre a mig juny els dimarts, dimecres, dijous i divendres de 10 a 1. D'aquesta manera pot compaginar-se l'estudi a Barcelona quatre dies la setmana i el treball pastoral a les parròquies des de la tarda del divendres fins al matí del dilluns. Els drets de matrícula pujaven 4.000 ptes., per bé que la Direcció ha acceptat en cada cas de fer condicions especials, ateses les circumstàncies concretes.

Perspectives per al curs 1969-70

Aquestes notes es ceneixen voluntàriament a exposar la realitat del primer any de vida. Quan apareguin publicades, però, haurà començat ja el segon. Serà bo doncs de donar-ne unes indicacions, per bé que provisionals i genèriques.

La idea que va prevaler en revisar el curs 68-69 va ser que calia consolidar aquest primer *Curs de formació pastoral bàsica* en una triple direcció: donar més cohesió a les assignatures a l'interior dels blocs o departaments corresponents; donar més consistència als restants aspecte acadèmics, que permeten el treball personal o en petit grup i una metodologia més activa; evitar el risc d'una presència massa nodrida d'alumnes recarregats de feina, que es limitessin pràcticament a assistir a les classes, sense gaires possibilitats d'estudi i reflexió ulteriors.

Es el que s'intenta de cara al curs 69-70. La distribució de les matèries de classe ha estat reestructurada en quatre departaments: Teologia i Pastoral, L'home i el món, Història i Qüestions teòrico-pràctiques, al front de cada un dels quals hi haurà un responsable. Els Cursets monogràfics queden integrats en el departament corresponent.

Des del primer dia serà facilitada i exigida alhora a cada alumne la presència en un grup d'estudis una tarda setmanal. La presència a la preparació setmanal de l'homilia del diumenge i a les taules rodones (dues per trimestre) esdevé de la mateixa categoria que l'assistència a les classes: una i altres tindran lloc de les 12 a 2/4 de 2 en comptes de la tercera classe habitual. Es vetllarà de prop i des del primer trimestre el treball escrit que han de presentar els alumnes. Hi haurà també les quatre convivències en dates ja programades anticipadament. La tasca als grups d'estudis així com el treball escrit proporcionaran els elements objectius per a una valoració de l'aprofitament personal de cada alumne, que substituiran avantatjosament els anomenats exàmens.

Els alumnes del curs 68-69, havien demanat insistentment que el C.E.P. organitzés alguna cosa per a ells el curs 69-70. Al moment d'escriure aquestes ratlles no es pot donar encara cap precisió.

La Conferència Episcopal Tarraconense ha constituït al seu si, una comissió especialment encarregada de la formació del clergat, que integren els Srs. Bisbes de Girona (Mons. Narcís Jubany), de Lleida i A.A. d'Urgell (Mons. Ramon Malla) i auxiliar de Barcelona (Mons. Ramon Torrella), a la qual correspondrà, entre altres coses, ocupar-se del C.E.P. De moment, però, i de

manera provisòria, el lligam a nivell jeràrquic serà assegurat pel Sr. Bisbe secretari de la Conferència. Ja es va dibuixant doncs una vinculació eficient del CENTRE d'ESTUDIS PASTORALS de Barcelona amb la Jerarquia pastoral de les diòcesis catalanes. És important de cara al seu màxim rendiment.

Josep M. Totosaus (Barcelona)

Barcelona, octubre 1969

Reflexions sobre la pastoral del turisme

Volem fer unes reflexions sobre l'anomenada Pastoral del Turisme. No és fàcil, perquè el fenomen turístic és una situació nova, de poca durada dintre cada any, i que té lloc en el temps en què tradicionalment moltes activitats pastorals fan el parèntesi de l'estiu. Però és un fet que es va generalitzant i es va fent gros, que cada cop ens afecta més, i que es preveu que creixerà en el futur i arribarà a ser una característica de la societat del demà.

Això justifica aquestes ratlles, tretes de la convivència i el diàleg amb persones que viuen aquest ambient, i que només pretenen ajudar la reflexió i el treball pastoral en aquest aspecte de la nostra vida actual.

Fets

En general, constatem un fet bàsic: un moviment massiu de gent que es desplaça vers uns determinats centres d'interès, en proporció notable i creixent, amb la finalitat de reposar, banyar-se

a les platges, practicar l'esport, conèixer llocs nous, per motius de salut, culturals, etc... S'esdevé principalment durant els mesos d'estiu; però també, en proporció més reduïda, durant els caps de setmana de tot l'any, o durant les pròpies vacances. Aquests desplaçaments estan condicionats pel nivell de vida i de cultura dels individus i els pobles, com també estan en funció dels mitjans de comunicació: carreteres, avions, trens, principalment.

Fàcilment es descobreixen tres modalitats força comunes als corrents turístics: els qui busquen d'una manera estable la platja, els qui també establement cerquen la muntanya, i els qui s'estimen més de viatjar, fent llargues distàncies i visitant el més interessant de cada ruta. Com és lògic, és als grans nuclis urbans on marcadament s'originen aquests moviments; sovint en són també llocs receptors, segons el seu interès geogràfic, cultural, religiós, folklòric (per exemple, Barcelona, Salzburg, Roma, Sevilla, etc...).

El Bisbat de Barcelona (com a punt que conec millor) és molt afectat per aquests corrents turístics, que es manifesten sobretot de dues formes diferents: els qui passen uns dies o unes setmanes a la costa o a muntanya, i els qui (forasters principalment) fan una visita turística a Barcelona-ciutat (Barri «gòtic», Tibidabo, Montjuïc, Barcelona-nit, «toros», etc...), o a llocs concrets com Montserrat o, més enllà, la Costa Brava.

Creiem que és molt important destruir el mite que identifica el fenomen turístic amb l'afluència d'estrangers. Els tipus de persones que l'integren són molt variats, tant des del punt de vista econòmic, com cultural, religiós, polític, racial, etc... Mirant-lo a partir de la comunitat-base, podríem constatar la presència del següents grups de persones:

1. Gent del país, habitants de cada localitat afectada pel turisme, i ocupats absorbentment per ell durant la temporada en hostatgeria, comerç, esbargiments, i en menys proporció tot l'any en la construcció, etc...

2. Gent del poble ocupada marginalment: com el clàssic «llogar» habitacions de casa, mentre la família fa la seva vida, encara que calgui viure una mica més estrets durant unes setmanes.

3. Els residents, també del poble, als quals el turisme no afecta més que indirectament: per l'encariment de la vida, per l'ambient, etc...

4. Treballadors forasters que acudeixen als llocs claus d'estiueig per «fer la temporada» als hotels, comerços, servei domèstic; o durant tot l'any per a la construcció o coses semblants.

5. Estrangers, que normalment hi passen un promig d'uns quinze dies, i que constitueixen un dels fenòmens més espectaculars del turisme, pel seu nombre, per la importància econòmica per al país, i per la notorietat de la seva presència que es fa palesa en la llengua, els costums, la mentalitat i fins i tot, sovint, en la seva fesomia física.

6. Els estiuejants del país: la típica «colònia» o els antics «senyors»; gent freqüentment arrelada des de diverses generacions; o gent nova, amb un augment de la classe mitja i les professions liberals, que han adquirit la seva torreta o el seu apartament en un «bloc».

7. Els clàssics «diumengers» (els «domingueros»), que viatgen amb utilitari o amb tren, que es porten el dinar o dinen en un restaurant popular, que a voltes suposen una «invasió» espectacular. Pensem en les platges de Castelldefels, per citar un nom.

8. Darrerament els estrangers afincats, que passen habitualment temporades més llargues per haver comprat un apartament o per estar relacionats amb algun negoci hotelier.

Menció especial mereixen les agències de viatges, per la seva enorme influència pel que fa a la informació i a l'encarrilament dels corrents turístics particularment de cara a l'estranger, i també en l'aspecte cultural de guiar les visites de monuments i llocs d'«interès turístic».

Cal remarcar que la gent del país ocupada pel turisme, es va animant a fer el seu turisme, centrat a la tardor o a començaments

de primavera, i que sovint és aprofitat en vistes a la informació i la publicitat.

Pastoralment, el culte és la primera cosa en què es pensa i el primer que es fa, potser perquè és més fàcil. Es procura de celebrar més misses, mirant de superar la dificultat de la llengua pels estrangers, que normalment són una minoria.

S'han assajat diferents sistemes, com: misses totalment en cada una de les principals llengües, celebrades per sacerdots vinguts expressament de fora, o aprofitant l'estada estiuenca d'alguns, o per sacerdots indígenes amb domini d'aquella llengua; lectures de la Paraula de Déu o de breus homilies, salutacions, cants, etc... en diferents llengües, mirant d'utilitzar lectors de cada país; a voltes s'ha optat per dir la missa en llatí perquè es pugui «seguir» millor (?).

El que normalment es fa bastant bé és la informació sobre els horaris del culte, fins i tot en diferents idiomes. Hi ha dificultats previsibles com la insuficiència dels temples, la calor que fa, sobretot quan són plens, etc... Sovint s'han organitzat també misses als campings o a l'aire lliure.

Subsidiàriament hi ha hagut diferents iniciatives enfocades vers la promoció humana o la capacitat professional d'algun sector de la població que rep el turisme; o bé simples serveis, com guarderies o colònies d'infants; o d'animació del jovent i contactes amb adults per posar en comú la problemàtica; o de caire festiu, d'assistència social, de llars d'espiritualitat, de biblioteca, etc.

Motivacions del fenomen turístic

Han estat tota una sèrie de causes les que han produït l'actual generalització de les vacances turístiques als països més desenvolupats. Segurament que de bell antuvi caldria destacar l'augment del nivell de vida i la seguretat social, que han permès les despeses que el turisme ocasiona al costat del plaer de viatjar que proporciona, del repòs, de la platja i el sol, etc.

Podríem afegir-hi la necessitat de buscar una compensació del treball modern més enervant, de fugir del tràfec i la contaminació atmosfèrica dels grans nuclis de població humana. No es pot oblidar la facilitat de comunicacions, que acosta els pobles, la propaganda turística, comercial, política, que influeixen també en els corrents de desplaçament humà del turisme. I, per a una petita *élite*, l'enriquiment humà, fruit del contacte personal amb diferents pobles, cultures o religions. Esmentem també la facilitat creada per la promoció de la capacitat turística dels països receptors, en quantitat i qualitat. Per acabar, es dona algun cas d'esperó produït pels primers que han tastat el turisme, o d'un cert compromís social, com si fos un element que pertany a la pròpia classe.

És de remarcar la mobilització de gent que ha descobert unes possibilitats de guanyar-se la vida en els serveis originats per les necessitats noves creades pel turisme: en el ram del comerç, de la construcció, de l'hostatgeria, dels serveis públics, dels mitjans de comunicació, excursions, esbargiments, sales de festa, etc....

Valoració

Normalment, la problemàtica turística que la gent veu és força superficial: Per a una majoria el que compta són els valors econòmics, d'altres només busquen divertir-se, d'altres es fixen en una moralitat legalista i externa; cadascú des del seu punt de vista. Fins i tot pastoralment es troba a faltar una sensibilització adequada. En general es deixen en segon terme valors humans rics, fruit de les variades possibilitats de convivència de les persones que justament només es troben a l'estiu.

No podem oblidar la clàssica improvisació, la superficialitat, l'abús del comerç, la separació de classes socials; ni l'excessiva politització, i les dificultats provinents de les diferents llengües. Frapa el treball intensíssim de molts a l'estiu en contrast amb la relativa calma, a voltes ociositat, de l'hivern. Es troba una certa

tendència, principalment dintre el jovent, al sexualisme, a l'ociositat buida, a l'abús de l'alcohol, a l'avorriment.

Com a contrapartida, podem constatar tot un seguit de valors ben positius; principalment: un coneixement enriquidor d'altres persones, països, costums, llengües, amb la consegüent ocasió per al diàleg; una obertura de mentalitat als llocs afectats pel turisme; el progrés econòmic; el descans i l'esbargiment; un cert augment en la pràctica religiosa.

Judici cristià

La Revelació cristiana ens presenta la vida del creient com a formant part d'un poble, que camina, pelegrí, cridat per Déu, vers la Pàtria celestial, el repòs, començant ja des de la crida d'Abraham, i fins que Crist torni (vg. *Hb* 11, 8-10; 4, 1-11; *1 Pe* 1, 17, etc.). El Cristianisme naixent és la *via* (*Ac* 9, 2).

Certament faria riure de pensar que la fe ens exigeix fer turisme; es tracta d'una imatge, i de vegades també d'una realitat, per fer-nos descobrir el caràcter sempre viu i dinàmic de la fe, que ens fa estar amatents a la crida de Déu, sovint insospitada, a fugir de l'immobilisme que mena a la malaltia i a la mort, i ensems la convivència que comporta la vida cristiana com a fruit de la fe i l'amor.

Aquest fóra justament el sentit cristià del turisme: viure els condicionaments sociològics del fenomen turístic actual, sabent trobar-hi els valors de convivència i dinamisme que hi puguin haver, reflexats plàsticament en aquestes imatges bíbliques. És il·luminadora també la reflexió bíblica sobre l'hospitalitat (*Mt.* 25, 35-43; *Lc* 10, 23-37).

De fet la història ens mostra, com una constant de l'home de totes les èpoques, la tendència a viatjar cap a d'altres països, endut per motivacions de subsistència (nomadisme, migracions), religioses (peregrinacions), polítiques (invasions, deportacions), de plaer o d'afany de conèixer coses noves (viatges i descobriments).

Línies de pastoral turística

L'enfocament pastoral ha de partir del coneixement més acurat possible de les realitats turístiques, que són particularment complexes, com hem vist abans. Una visió irreal o parcial del fenomen turístic empobriria o esterilitzaria la seva pastoral.

La pastoral turística hauria d'ésser de conjunt: no sols en el sentit de la necessitat d'un treball coordinat i en equip dintre de cada zona o lloc; també per una sensibilització de la gent que es desplaça, feta ja al lloc d'origen abans de marxar, i per una entesa o coordinació del responsables o militants dels llocs d'on vénen i on van. Hi ha moltes diferències entre els afectats pel turisme: per raó de llengua, mentalitat, formació, actituds que prenen; per això caldria aquest treball més ample d'espai, temps i diferents nivells de persones, particularment per a aquells que són més oblidats, com els treballadors dels hotels i els diferents serveis.

Per al servei litúrgic i els serveis socials o d'animació no aniria malament un intercanvi de personal; al capdavant la gent no augmenta, canvia de lloc. Es troba a faltar, gosaria a dir que de manera urgent, una mentalització de les persones que viuen en aquests ambients.

Caldria centrar el treball pastoral turístic en la responsabilització cristiana de les persones que viuen en aquests ambients. En aquests llocs la gent canvia, algunes situacions es «desborden»; el que val sempre és la persona, l'actitud cristiana de cada ú davant el món estiuenc. Certament que farà falta alguna organització, alguna institucionalització, algun tipus d'estructura; però sols en quant convé com a mitjà de treball, o com a conseqüència d'una reflexió personal que porta a comprometre's en alguna situació concreta de la vida. Sovint sota tot un sistema d'estructures fetes s'amaga una manca de responsabilitat de l'individu i la comunitat.

Aquest esforç de personalització portarà a descobrir valors i contravalors del fenomen turístic, principalment per la convivència humana (recordem els diferents tipus de persones) o les circumstàncies concretes del turisme (desplaçaments, esbarjo, clima, geografia, religió, ecumenisme, etc.) en la línia de la fe. Opinem que actualment, entre nosaltres, és força pobre l'interès

per descobrir quelcom enriquidor als ambients turístics (no parlem ja econòmicament): es nota com una inèrcia o una resistència passiva, ocasionada probablement per l'ambient mateix.

Tot això pot dur al testimoni cristià, que el creient conscient dóna en les seves vacances, vivint la seva fe, la qual el porta a estimar Déu, present en aquelles persones amb qui conviu a la platja, que parlen altres llengües, que treballen per a ell, sense jutjar-les, cercant el que en elles hi ha de bo i donant el que ell pot en un enriquiment mutu.

Com a conclusió creiem que el fenomen turístic planteja realment un problema pastoral, que no s'ha d'exagerar, però que cal estudiar seriosament, integrant-lo en la pastoral de conjunt, als diferents nivells de comunitat de base, de sector, diocesà i interdiocesà. És una realitat en la vida dels homes d'avui (als països més rics!) que no hem de deixar de banda ingènuament, com si es tractés d'una cosa sense importància; només demanem que es tingui en compte la seva repercussió en cada tipus de persona que el viu.

Joaquim Monasterio (Barcelona)

Pastoral del turisme a la costa gironina

Arreu del món es parla de la Costa Brava: en films, novel·les i en tots els mitjans publicitaris. En preguntar a un dirigent d'una companyia d'aviació civil dels EE.UU. si la coneixia, vaig rebre aquesta resposta: «No em dedicaria al turisme, sense haver-la visitada». Potser aquesta mateixa importància, com a centre internacional de turisme, ha motivat que de tant en tant es parlés també

dels seus aspectes religiosos i de les iniciatives pastorals que s'hi han aplicat: al Congrés de valors espirituals del turisme, que es va celebrar a Roma durant l'any turístic internacional, el Cardenal Suenens les va elogiar en la seva conferència; a Berlín, en un Congrés de turisme social, recollirem darrerament lloances semblants; el curs passat, la televisió belga va donar-ne un reportatge de trenta minuts...

En canvi, mirada de la vora, aviat constatem que aquesta pastoral és molt simplista davant la complexitat del fenomen que ens envolta i de ritme i organització massa artesanals per competir amb un accelerat moviment quasi-planetari. Aniria bé parlar d'aquest «decalage» per estimular-nos a la realització seriosa de la tasca que el recent Directori de Pastoral del Turisme ens assenyala: «L'Església rebutja diagnòstics depriments i vol emprar remeis estimulants, amb la intenció de purificar i beneir les aspiracions de la societat actual; i també per evangelitzar-la i acompanyar-la en els seus ràpids i continus canvis». No disposant, però, de massa espai, em limitaré a comentar només l'aspecte fonamental de la qüestió, la situació real del dispositiu o conjunt de persones que són conscients de la seva pròpia vocació apostòlica i que, per tant, són els actuals o possibles agents de la pastoral en el nostre món turístic.

Si considerem les forces sacerdotals de la costa gironina ens trobem amb un prevere diocesà per dos mil cinc-cents feligresos d'hivern i set mil d'estiu, sense comptar-hi els excursionistes de diumenge, que acostumen a ser uns vuitanta mil en total. Uns trenta sacerdots forasters, en cada una de les temporades de 1964 al 1966, han col·laborat amb el clergat autòcton; en les últimes, només uns quinze. La reducció es deu al fet que els nostres sistemes parroquials no s'avenen fàcilment a aquestes ajudes i també —això ja és més consolador— a la participació creixent en la pastoral de la Costa dels sacerdots del Seminari, dels col·legis diocesans del Collell i Prats de la Carrera, de la Casa Missió de Banyoles, de parròquies de l'interior i d'ordres religioses. En aquesta qüestió numèrica de col·laboradors caldrà encara ampliar la base dels trenta diocesans que actualment ajuden les parròquies i trobar alguns estrangers que puguin permanèixer habitualment aquí

per atendre els seus connacionals que s'hi afinen per motius de negoci o de descans.

Tots aquests sacerdots hauríem de capacitar-nos més per moure'ns en unes dimensions que són indeclinables en aquest món turístic: la d'educador de la fe, la de consiliari... Sovint confessem que no som competents en aquests estils. No se sostenen, per exemple i parlant en general, moviments o grups apostòlics laicals i en el poc que hi ha, no s'hi han integrat professionals del turisme perquè, a part de la crisi nacional que ja ho explica molt, els sacerdots no fem prou aquella feina pedagògica, prop de les persones i les comunitats, del constant discerniment, de l'animació interior, de formar en la unitat de vida i de desenrotllar el tacte apostòlic en els esdeveniments ordinaris del treball, la diversió i la convivència.

Les religioses de la Costa atenen col·legis, hospitals i serveis semblants. No hi ha cap convent de clausura en el litoral pròpiament dit (!). Els últims anys, la Vicaria de Religioses ha servit adequats mitjans de formació doctrinal i ara estimula el diàleg apostòlic entre congregacions. Em sembla que en aquesta reflexió conjunta trobaran una ajuda veritable per a adaptar-se més a la problemàtica turística i poder, des dels seus llocs respectius, donar-li una millor solució cristiana.

He sentit sovint elogis de l'actuació de les hospitalàries en accidents i altres contratemps que comporta el cosmopolitisme turístic. Es fa necessari, però, per a aquestes religioses, i més encara per a les d'ensenyament, d'aprofundir en el món que viu la gent que elles serveixen als hospitals o col·legis. No crec que hagin d'imitar materialment la dedicació que les Monges Blaves de Lloret de Mar tenen, des de fa uns anys, per als empleats de turisme, però cal considerar com exemplar la disponibilitat d'aquesta Congregació de la Immaculada per accedir a les indicacions del Sr. Bisbe i a les necessitats de la seva parròquia amb més de dos-cents hotels. No em costa de pensar que aquest fet i algun altre que podríem explicar de Tossa i de Blanes són penyora d'una més ampla contribució de les religioses en el futur de la pastoral específica de la zona turística.

I els laics? Pensant en els autòctons, tinc la impressió que la

virtualitat apostòlica individual, que alguns potser haurien tingut si el seu món fos més tranquil, ara no pot reeixir davant la novetat i la complicació del turisme. Enervats tots pel treball, excessiu moltes vegades durant la temporada, i pel mateix ambient de «festa major» que dura sis mesos, em semblen, els adults, com fatalistes que haguessin de capitular davant el poder del diner i, els joves, com els hereus de la frivolitat. Tot això, és clar, parlant en general. És segur, per altra banda, que l'Esperit treballa silenciosament els cors i, per això mateix, ningú no pot ser condemnat, ans ha de ser ajudat a desvetllar-se. Amb un treball de persones, pacient i continuat, es podrà obtenir més endavant un veritable apostolat comunitari.

A la costa gironina hi ha un altre sector humà important: els estiuejants del país. Només hi habiten dos o tres mesos, però acostumen a ser-hi fidels cada any. El 42 % hi ve des d'abans del 1954. És un grup amb un bon percentatge de pràctica religiosa: descomptant els menors de quinze anys, practiquen en un 37 %. Tinguem en compte que els catòlics francesos ho fan en un 18'6%; els anglesos, en un 19'5 %; els alemanys, en un 25'1 % i els belgues, en un 29'1 %. Només els catòlics holandesos (en un 71'2 %) i els dels EE.UU. (en un 99 %) milloren el percentatge dels estiuejants. En repassar aquestes dades de l'estudi de ISPA sobre la Costa Brava, sempre em pregunto: els estiuejants s'han fet presents en la vida apostòlica de les poblacions turístiques i hi ocupen el lloc que els correspon? En la situació actual trobaríem conseqüències de les actituds pastorals de temps passats... i una crida també a les parròquies i associacions de les ciutats catalanes —d'on procedeixen la majoria dels nostres estiuejants— perquè disposin més els seus membres a viure les vacances amb actitud de diàleg ecumènic i apostòlic.

Cal parlar finalment dels mateixos turistes estrangers. Aquests anys passats, alguns joves d'organitzacions apostòliques han treballat aquí en «Camp-mission» i en «Joventut i turisme»; alguns adults han participat en les Jornades d'Equips de Nostra Senyora, celebrades cada un dels estius últims a Girona, o en trobades més o menys espontànies, organitzades per les parròquies de la Costa. Hom té la impressió que llurs mentalitats, disposicions i tendèn-

cies apostòliques es reflexen parcialment en l'ambient turístic, perquè manquen de circumstàncies i ajudes suficients que les encaminin favorablement. Semblaria un bon adjutori que les diferents organitzacions esmercessin en les zones turístiques alguns responsables per l'assistència dels propis associats en vacances.

Aquests serveis apostòlics als centres que reben turistes haurien de completar-se amb un treball permanent al lloc d'origen, a les mateixes fonts del turisme. Pensem, per exemple, com molt abans d'executar un programa de viatges, l'agència l'ha preparat fins a l'últim detall i ha escollit els empleats que el realitzaran. Tractar apostòlicament aquest personal, dirigent o subaltern, equivaldria a purificar la mateixa font i assegurar que les aigües ens arribessin sense infecció. Quan he intentat fer conscients els amics estrangers d'aquestes o semblants possibilitats de la pastoral del turisme, sempre m'han dit: «Això és molt difícil». Cal acceptar-ho, però fer-ho, si pensem que és posar el remei a l'origen del mal.

Narcís Tibau i Ribot (Girona)

terra i poble

La llengua de la catequesi

Aquest treball intenta escatir la relació entre aprenentatge de quelcom en la llengua materna durant la infantesa i la posterior recordança o oblit, en passar els anys, de la matèria apresada.

S'han triat dues fórmules del catecisme (el Credo i els Manaments). En realitat es podia operar igualment amb altres preguntes, per exemple de geografia; però tractant-se de dues fórmules que fan referència a la fe i a la moral, les conclusions tenen una major força ja que la matèria és transcendental: mal podrà practicar els manaments qui els ignora i difícilment tindrà una actitud de fe qui no sap formular-la d'una manera concreta.

El camp observat és La Seu d'Urgell i, com a grup humà, nois i noies de 16 a 25 anys. L'edat de l'aprenentatge de les dues ma-

tèries motiu de l'enquesta la situem entre els 5 i els 9 anys. Els centres docents que acullen els infants d'aquestes edats són —a la Seu d'Urgell—, les Escoles Nacionals, el Col·legi de La Salle i el Col·legi de l'Ensenyança, de la Companyia de Maria. Per altra banda, ha calgut també tenir present que alguns dels enquestats viuen ara a La Seu, però s'hi han traslladat després de l'ensenyament primari. Per això en els resultats de l'enquesta parlen també de «Nacionals Rurals» i «Altres». Entenem per «Nacionals Rurals» les escoles nacionals de la comarca de l'Alt Urgell i per «Altres» tots els restants col·legis (Salessians, Jesuïtes, Particulars, etc.) esmentats en les respostes a l'enquesta.

El nombre d'enquestats significa un 13'5 per cent de la totalitat teòrica de nens i nenes de 5 a 9 anys (628) que aporta la piràmide d'edats de la població total de la Seu d'Urgell (8.014 habitants) segons el padró de 1965. Aquest nombre el considerem suficient per a representar la col·lectivitat dels nois i noies compresos en les edats a què va dirigida l'enquesta.

Les preguntes han estat efectuades a 85 enquestats, triats a l'atzar i pel carrer, per un enquestador únic, amb el mètode directe de l'interviu. A la resposta (*sí* o *no*) ha seguit la seva comprovació fent recitar, de viva veu, la fórmula requerida. Així s'ha constatat en quina llengua es deia. També s'han fet explicacions prèvies, per donar confiança i lograr més fiabilitat, remarcant que es tractava simplement de fer una enquesta.

Indicatiu de l'enquesta:

- A) Sexe.
- B) Edat.
- C) Professió.
- D) Col·legi primari al qual has assistit.
- E) A casa parleu català o castellà?
- F) Saps el Credo? Saps els Manaments?
- G) Apresos en català o en castellà?

Respostes:

A) Sexe:

Nois: 47

Noies: 38

B) Edat:

Dels 16 anys als 25 anys (mireu la primera correlació).

C) Professi6:

a) Per compte propi:

comerç, pagès, treball a casa: 12

b) Per compte d'altri:

assalariats, oficinistes, obrers: 50

c) Estudiants: 20

d) Funcionaris:

Mestres: 3

D) Col·legi:

La Salle: 33

Companyia de Maria: 21

Nacional rural: 12

Nacional Seu d'Urgell: 10

Altres: 9

E) A casa parlen català: 71

A casa parlen castellà: 14

F) Saben el Credo:

Sí: 40

No: 45

Saben els Manaments:

Sí: 35

No: 50

G) Apresos en català: 10

Apresos en castellà: 75

Correlacions i percentatges

PRIMERA CORRELACIÓ

Edat (B)		Apresos en Català, en Castellà? (G) Saps el Credo i els Manaments? (F)					
Edat	Enquestats	Credo		Manaments		Apresos	
		Sí	No	Sí	No	Català	Castellà
16 anys	14	5	9	5	9	1	13
17 »	13	4	9	6	7	1	12
18 »	10	6	4	5	5	1	9
19 »	8	2	6	3	5	1	7
20 »	14	9	5	5	9	3	11
21 »	7	3	4	2	5	1	6
22 »	4	1	3	0	4	0	4
23 »	6	5	1	5	1	0	6
24 »	5	3	2	2	3	2	3
25 »	4	2	2	2	2	0	4
TOTALS	85	40	45	35	50	10	75

SEGONA CORRELACIÓ

Col·legi (D)		Apresos en Català, en Castellà? (G) Saps el Credo i els Manaments? (F)					
Col·legi	Enquestats	Credo		Manaments		Apresos	
		Sí	No	Sí	No	Català	Castellà
Nacional rural	12	10	2	10	2	9	3
Altres	9	6	3	6	3	1	8
Companyia de Maria	21	11	10	8	13	0	21
Nacion. Seu d'Urgell	10	4	6	5	5	0	10
La Salle	33	9	24	6	27	0	33
TOTALS	85	40	45	35	50	10	75

Percentatges:

<i>Col·legi</i>	<i>Enquestats</i>	<i>Credo</i>		<i>Manaments</i>		<i>Apresos</i>	
		<i>Sí</i>	<i>No</i>	<i>Sí</i>	<i>No</i>	<i>Català</i>	<i>Castellà</i>
Nacional rural	14'1	83'3	16'6	83'3	16'6	75'0	25'0
Altres	10'5	66'6	33'3	66'6	33'3	11'1	88'8
Companyia de Maria	24'7	52'3	47'6	38'0	61'9	—	100'0
Nacion. Seu d'Urgell	11'7	40'0	60'0	50'0	50'0	—	100'0
La Salle	38'8	27'2	72'7	18'1	81'8	—	100'0

TERCERA CORRELACIÓ

Saps el Credo i els Manaments? (F)
Apresos en Català, en Castellà? (G)

<i>Credo</i>		<i>Manaments</i>		<i>Apresos</i>	
<i>Sí</i>	<i>No</i>	<i>Sí</i>	<i>No</i>	<i>Català</i>	<i>Castellà</i>
40	45	35	50	10	75

Percentatges:

<i>Credo</i>		<i>Manaments</i>		<i>Apresos</i>	
<i>Sí</i>	<i>No</i>	<i>Sí</i>	<i>No</i>	<i>Català</i>	<i>Castellà</i>
47'0	52'9	41'1	58'8	11'7	88'2

QUARTA CORRELACIÓ

A casa parreu Català o Castellà? (E)
Saps el Credo i els Manaments? (F)

<i>A casa parlen</i>	<i>Enquestats</i>	<i>Credo</i>		<i>Manaments</i>	
		<i>Sí</i>	<i>No</i>	<i>Sí</i>	<i>No</i>
Català	71	29	42	25	46
Castellà	14	11	3	10	4

Percentatges:

<i>A casa parlen</i>	<i>Enquestats</i>	<i>Credo</i>		<i>Manaments</i>	
		<i>Sí</i>	<i>No</i>	<i>Sí</i>	<i>No</i>
Català	16'4	78'5	21'4	35'2	64'7
Castellà	83'5	40'8	59'1	71'4	28'5

CINQUENA CORRELACIÓ

A casa parreu Català o Castellà? (E)
Après en Català, en Castellà? (G)

<i>A casa parlen</i>	<i>Enquestats</i>	<i>Català</i>	<i>Castellà</i>
Català	71	10	61
Castellà	14	0	14

Percentatges:

<i>A casa parlen</i>	<i>Enquestats</i>	<i>Català</i>	<i>Castellà</i>
Català	83'5	14'0	85'9
Castellà	16'4	—	100'0

SISENA CORRELACIÓ

Llengua materna/aprenentatge en Català, en Castellà (E i G)
Saps el Credo i els Manaments? (F)

(Correlació que hom es proposava il·luminar)

<i>Llengua materna</i>	<i>Aprenentatge</i>	<i>Enquestats</i>	<i>Credo</i>		<i>Manaments</i>	
			<i>Sí</i>	<i>No</i>	<i>Sí</i>	<i>No</i>
Catalana	Català	10	10	0	10	0
Castellana	Castellà	14	11	3	10	4
Catalana	Castellà	61	19	42	15	46
Castellana	Català	0	0	0	0	0

Percentatges:

<i>Llengua materna</i>	<i>Aprenentatge</i>	<i>Enquestats</i>	<i>Credo</i>		<i>Manaments</i>	
			<i>Sí</i>	<i>No</i>	<i>Sí</i>	<i>No</i>
Catalana	Català	11'7	100	—	100	—
Castellana	Castellà	16'4	78'5	21'4	71'4	28'5
Catalana	Castellà	71'7	31'1	68'8	24'5	75'4
Castellana	Català	—	—	—	—	—

De la totalitat dels enquestats saben el Credo el 47'0 % i no el saben el 52'9 %; saben els Manaments el 41'1 % i els ignoren el 58'8 %. (Mireu percentatges de la tercera correlació).

Conclusions

A partir d'aquestes dades globals es poden deduir unes conclusions concretes.

1.ª La conclusió bàsica i que és, a més, com un teló de fons de totes les altres, es dedueix de la correlació llengua materna/aprenentatge (E i G) amb la realitat actual de saber o no el Credo i els Manaments (F).

Les respostes dels enquestats ens mostren que si l'aprenentatge s'ha efectuat en la llengua pròpia el resultat final és altament positiu: el cas dels catalans amb aprenentatge en català ens dona la xifra del 100 % tant pel Credo com pels Manaments; dels castellans amb aprenentatge en castellà saben el Credo el 78'5 % i els Manaments el 71'4 %, percentatges que sobrepassen llargament la mitjana. Per contra, l'aprenentatge en llengua aliena dona resultats molt negatius: dels catalans que han estudiat en castellà saben el Credo un 31'1 % i els Manaments un 24'5 %. Cal fer notar que no hi ha hagut cap enquestat que hagi donat la relació llengua castellana parlada a casa i aprenentatge en català. (Mireu els percentatges de la sisena correlació).

2.ª La segona conclusió té més relleu a causa de la matèria que ha estat objecte de l'enquesta: Credo i Manaments. A priori potser podia esperar-se que els col·legis religiosos aportarien un pes específic positiu en les respostes, però no ha estat així. L'únic factor determinant ha estat, sembla, el que hem exposat en la conclusió primera.

En efecte, els col·legis Nacionals Rurals sobrepassen en molt la xifra de percentatge global dels qui saben el Credo i els Manaments. Doncs bé, són aquests col·legis els qui més han usat la llengua catalana per ensenyar-los: el 75'0 % dels qui han assistit hi han après en català les preguntes objecte de l'enquesta.

Els col·legis que anomenem Altres es queden en segon lloc pel percentatge total de coneixement i sobrepassen el terme mitjà. Són també els segons quant a l'ús de la llengua catalana (11'1 %).

El col·legi de la Companyia de Maria dona un percentatge una mica superior a la mitjana dels qui recorden en Credo i inferior

pel que fa referència als Manaments. Per tant ja hi constatem un signe negatiu. Signe negatiu que també constatem en les Escoles Nacionals de La Seu d'Urgell pel que fa referència al Credo.

El col·legi La Salle queda molt per sota del percentatge global tant pel que es refereix al Credo com als Manaments.

Els tres col·legis on es detecten signes negatius no han usat gens la llengua catalana. (Mireu els percentatges de la segona correlació).

És cosa greu i a més un contrasentit que els alumnes que han realitzat els estudis en col·legis religiosos ocupin els últims llocs dels percentatges. No podem dubtar de l'interès dels seus responsables per l'ensenyament del Catecisme, de les hores positives que hi dediquen, ni de la seva competència. La raó cal cercar-la en l'absència de la llengua pròpia dels alumnes en l'ensenyament.

3.ª Els enquestats que a casa seva parlen castellà donen percentatges molt elevats en relació al percentatge global. Els catalans, per contra, es queden per dessota. Mireu els percentatges de la quarta correlació .

Això ens vol dir que té menys facilitat per recordar una cosa apresada el qui l'aprèn en una llengua diferent de la que parla habitualment a casa. Aquest factor, greu en totes les matèries del coneixement humà, ho és més en matèria de coneixements religiosos que afecten la consciència íntima de l'individu i que demanen naturalment una identificació amb la seva persona individual i concreta.

I l'Església?

Els resultats d'aquesta petita enquesta, que posen de manifest la importància de la llengua pròpia, vénen a coincidir amb una línia que sempre ha estat present, d'una manera o altra, en la pràctica de l'Església; la qual se n'ha servit en l'exercici de la seva missió pastoral, i que darrerament ha reconegut més decididament amb l'entrada de les llengües vernacles a la litúrgia.

És per això que, a manera de cloenda, espigolem en alguns documents oficials, atenent en particular als països catalans, àmbit on ha tingut lloc l'enquesta; l'interès a defensar l'ús de la llengua catalana deu respondre, si fa no fa, a situacions de fet com la que hem estudiat.

El Concili Vaticà II en la Declaració sobre l'Educació Cristiana ens diu: «Tots els homes de qualsevol raça, condició i edat, com a investits que estan de la dignitat de la persona humana, tenen el dret inalienable a una educació *que respongui a la seva pròpia índole.*» I més enllà: «...Els nens i adolescents tenen el dret que se'ls estimuli a formar-se una recta consciència dels valors morals i a abraçar-los amb una *adhesió personal.*» (Els subratllats són nostres).

Bisbes, Concilis Provincials i Sínodes Diocesans s'han pronunciat sobre l'ensenyament del Catecisme en la llengua que parla el poble. Així el Dr. Masnou, bisbe de Vic, en una lletra adreçada a un Ministre del Govern espanyol l'any 1964, diu: «La labor restrictiva respecto al uso del catalán que se ha realizado en las escuelas e institutos en el problema pastoral —catecismo y oraciones—, ha sido pernicioso y sigue siéndolo. Tenemos algo más de una generación de la cual *una gran parte no sabe rezar de ningún modo...* como quiera que no se graban en el alma las oraciones que se aprendieron en dos lenguas, la de la escuela y la de la familia.»

L'Arquebisbe de València deixà escrit l'any 1955 en la presentació del catecisme en valencià: «Nos desitgem i urgim en este Vè Centenari de la canonització del primer fill de València (Sant Vicent Ferrer) que tots coneguen i servisquin a Jesucrist i donen est Catecisme en valencià en la mateixa llengua que Sant Vicent resà i predicà.»

Un altre exemple ben significatiu el trobem en una carta pastoral del Bisbe de Perpinyà, Mons. Carselade de Pont (1911): «Hem dit moltes vegades que en els medis populars s'imposava com un deure l'ensenyar el catecisme en llengua catalana: no hi ha mitjà més recomanable per gravar en la intel·ligència dels infants amb caràcter imborrable les veritats essencials, aquelles que mai no s'han d'esborrar i les pregàries diàries. És igualment indis-

cutible que l'abandó de la llengua catalana en la predicació ha estat una de les principals causes del descens del nivell religiós del nostre país.»

Anant més lluny en el temps trobem que el Sínode de Mallorca del 1693, diu: «Que s'ensenyi la doctrina i els articles de la fe en llengua materna.» Igualment el Sínode de La Seu d'Urgell de l'any 1748 diu taxativament: «Que s'ensenyi la doctrina en llengua materna.»

Acabem amb les paraules del Dr. Torras i Bages, bisbe de Vic: «Convé parlar molt i clar en aquesta matèria, *l'ensenyar el coneixement de Déu*, el catecisme, *als infants catalans en llengua castellana és un costum detestable, perniciosíssim i destructiu de la fe.*» I en altre lloc: «Els Concilis Tarragonins posteriors al de Trento, decretaren la formació del catecisme i la seva ensenyança en llengua catalana... i durant els segles XVII i XVIII, malgrat ésser castellans la major part dels bisbes de Catalunya, *imposats de la responsabilitat del sagrat ministeri*, publicaren el catecisme en llengua catalana i manaren que fos ensenyat en aquesta mateixa llengua.»

Pasqual Ingla (La Seu d'Urgell)

antologia

*Francesc
Vidal i
Barraquer*

Encara que de manera tardana, PRESBYTERIUM - QUADERNS de PASTORAL s'adhereix, amb aquesta "Antologia", a l'homenatge que l'Església de Catalunya ha tributat al gran cardenal amb motiu del centenari del seu naixement.

Taules cronològiques

<i>Dades biogràfiques</i>	<i>Context civil</i>	<i>Context eclesial</i>
1868 Naixement, a Cambrils.	Caiguda de la dinastia borbònica. Primers contactes haguts de Fanelli, enviat de Bakunin, amb obrers espanyols. Constitució a Barcelona del Centre Federal de les Societats obreres.	Expulsió dels jesuïtes.
1869	Neix Pompeu Fabra.	S'inaugura el Concili Vaticà I.
1870	Neixen Prat de la Riba i Duran i Ventosa. I Congrés Obrer espanyol a Barcelona.	Interrupció del Concili i empresonament del Papa.
1873	Proclamació de la I República espanyola.	Neix Teresa de Lisieux.
1875	Restauració de la monarquia borbònica (Alfons XII).	Fundació a Madrid de «El Siglo Futuro», diari catòlic antiliberal.
1876	Fundació de la «Institución Libre de la Enseñanza». Neix Francesc Cambó.	Fundació a Barcelona de «El Correo Catalán», de característiques semblants
1878		Mor Pius IX. És elegit Lleó XIII.
1880 Inicia el 2. ^{on} ensenyament, als jesuïtes de Manresa.		
1881 Mor la seva mare.		Temptativa del cardenal Moreno, de Toledo, de constituir la «Unión Católica», entre els catòlics dividits políticament. Neix Angelo Roncalli.
1884		Sardà i Salvany publica «El liberalismo es pecador».
1885	Almirall publica «Lo Catalanisme».	
1887 Inicia la carrera de Dret.		
1888	Exposició Internacional de Barcelona. Es funda a Barcelona la U.G.T.	

<i>Dades biogràfiques</i>	<i>Context civil</i>	<i>Context eclesial</i>
1889	Fundació de la II Internacional a París.	I Congrés de catòlics espanyols a Madrid.
1890	Primera celebració del 1. ^{er} de Maig, com a festa del Treball.	
1891		Encíclica «Rerum Novarum».
1892		Bases de Manresa. Torras i Bages publica «La Tradició catalana».
1893	Acaba la carrera de Dret.	El pare Antoni Vicent, S. I., publica «Socialismo y Anarquismo», i es dedica totalment a l'apostolat obrer.
1895	Entra al Seminari.	
1898	Rep les ordres menors.	Mor Teresa de Lisieux.
1899	És ordenat sacerdot.	Torras i Bages és nomenat bisbe de Vic, i Josep Morgades, bisbe de Barcelona. Vives i Tutó és creat cardenal.
1901	És nomenat fiscal substitut de la Cúria de Tarragona.	Mor el Bisbe Morgades.
1902		Mor Jacint Verdaguer.
1903		Mor Lleó XIII. És elegit Pius X.
1905	Es forma «Solidaritat Catalana».	
1906	Consiliari del Patronat Obrer.	I Setmana Social catòlica d'Espanya.
1909	És nomenat Vicari General.	El bisbe Torras escriu «La glòria del martiri». Maragall «L'Església cremada» i «La ciutat del perdó». Fundació a Madrid de la «Asociación Católica de Dirigentes».
1911	Fundació de la C.N.T.	

<i>Dades biogràfiques</i>	<i>Context civil</i>	<i>Context eclesial</i>
1914 És consagrat bisbe de Solsona.	Guerra europea. Constitució de la Mancomunitat de Diputacions de Catalunya.	
1915		Congrés Litúrgic de Montserrat.
1916		Mor Torras i Bages.
1917	Assemblea de parlamentaris. Mor Prat de la Riba.	
1919 És nomenat Arquebisbe de Tarragona.	Vaga de «La Canadiense».	
1921 És creat cardenal.		
1922 Participa al Còncave.		Mor Pius X. Elecció de Pius XI.
1923	És assassinat Salvador Guàrdia. Dictadura de Primo de Rivera.	
1925		Fundació a Barcelona de «La Paraula Cristiana», «Criterion» i «El Bon Pastor».
1931 És nomenat President de la Conferència de Metropolitans.	Segona República espanyola.	Neix la Federació de Joves Cristians de Catalunya.
1932 Presideix la Conferència de Metropolitans sobre els problemes de l'Església en la nova legislació.	Aprovació de l'Estatut de Catalunya.	
1933 Presideix la conferència de Metropolitans que estableixen les bases d'unes mutualitats de pares de família per a l'ensenyament religiós. Pronuncia el discurs de clausura a la setmana social de Madrid. El publica «L'Osservatore Romano». «El Siglo futuro» el silenci.	Cau el Govern Azaña. Dissolució de les Corts Constituents. Govern Lerroux.	Ofensiva integrista, recolzada en el Cardenal Segura, a través de cartes a «El Siglo Futuro» i «El Correo Catalán». Encíclica «Dilectissima Nobis».

-
- 1934 Va a Roma a presentar al Cardenal Pacelli una nota com a base del «modus vivendi», en les relacions Església-Estat.
- 1936 Sortida de l'Arquebisbe i trasllat a Poblet. Detenció a Poblet per elements de la F.A.I. El 30 de juliol surt de Barcelona cap a Itàlia. El 1.er d'agost arriba a la cartoixa de Farne-
ta.
- 1937
- 1938 Carta al General Franco, demanant que negociï la pau. Carta al Dr. Negrín en el mateix sentit. Reitera el seu oferiment al Govern de la República de constituir-se en ostatge perquè deslliurin sacerdots i fidels.
- 1939 Assisteix al Còncave. Li és comunicada la prohibició del Govern de tornar a Tarragona.
- 1943 Mor a Friburg.
- Promulgació per la Generalitat de la Llei de Contractes de Conreu. Una sentència del Tribunal Suprem anul·la aquesta Llei. El 6 d'octubre.
- Victòria de les esquerres en les eleccions del 16 de febrer. Aixecament militar del General Franco.
- Segueix la guerra civil.
- Final de la guerra civil. Comença la II guerra mundial.
- Carles Cardó, publica «La moral de la derrota».
- Pastoral Collectiva dels bisbes espanyols.
- Es elegit Papa Pius XII.

El Pastor

Piensa que eres Párroco tanto de los que van a Misa como de los que no asisten.

(Consell a uns Rectors)

Nos entristece ver que el ministro de Dios (...) ruega completamente solo, sintiendo un gran vacío a su alrededor, aun cuando la iglesia está llena de gente, porque los fieles no se unen a las oraciones del Sacerdote.

(Discurs al 1.º Congrés Litúrgic de Montserrat; 1915)

Es evidente que un Obispo para cumplir bien y prontamente con su ministerio debe conocer profundamente el idioma, costumbres y manera de ser y casi a las personas de su diócesis.

(Carta al Nunci Mr. Tedeschini; març del 1925)

Se nota, y ahora más, la necesidad que los Prelados provinciales actúen conjuntamente, pero respetando la independencia y libertad de cada una de las Diócesis, pues así se da buen ejemplo a los fieles, se comparte la responsabilidad, se evita el peligro de contradicciones aparentes, las disposiciones revisten mayor autoridad, se aumentan las defensas contra el enemigo común, desaparecen en parte las asperezas de los gobiernos excesivamente personales y pueden más fácilmente subsanarse los tristes efectos que causan las camarillas y los aduladores en el régimen de las diócesis.

(Escrit; 27 de juny del 1931)

La labor referida es lenta, porque el mal estaba muy arraigado en España, donde desde antiguo las Ordenes Religiosas y el Clero han tomado parte demasiado activa en la política, desviándose de su misión esencialmente religiosa y de la docilidad y obediencia a las normas de la Sta. Sede y de los Prelados. Por eso lo que importa es ir avanzando, removiendo suavemente, con el apoyo de la Sta. Sede, los obstáculos que a ello se opongan.

(Carta al Cardenal Pacelli; 6 de novembre del 1933)

Es asimismo ventajoso reconocer plena capacidad jurídica para poseer, adquirir, enajenar, etc. a las Provincias eclesiásticas, Diócesis, Parroquias, (...) Como se van desarrollando las cosas, cada Provincia eclesiástica o Región, necesita tener edificios y bienes para Universidades Pontificias, Seminarios Regionales, Acción Católica mancomunada, etc.

*(Carta al Cardenal Pacelli, sobre el Modus Vivendi;
Tarragona, 15 d'abril del 1934)*

Siempre he estimado a dichos jóvenes (fejosistas), por lo mucho que de ellos cabría esperar en bien de la Iglesia. Los acontecimientos demuestran que no me había equivocado, pues se ha puesto a prueba su fe viva y su ardiente caridad.

(Carta al Cardenal Pacelli; 23 d'abril del 1937)

Y se da además el caso doloroso que la Iglesia que, por ser católica, habla todas las lenguas de todos los países y que por el solo hecho de ser incompatible con alguna de ellas, por humilde que fuese, dejaría de serlo, en aras de un cesarismo violento sacrifica sus sagrados derechos en menoscabo de la eficacia de sus ministerios en la santificación de las almas.

(Audiència amb Pius XII; 18 de desembre del 1939)

Desde el punto de vista religioso da pena ver como los Obispos se prestan a hacer una religión patriótica, a base de Misas de Campaña, Te-Deum, etc., y las tan de moda peregrinaciones al Pilar, que, más que formar al pueblo en la verdadera piedad, tienden a hacer ambiente de hispanidad (...). La tradición de la aparición de la Virgen en carne mortal al apóstol Santiago no resiste al más superficial examen de la sana crítica histórica y es una pena empeñarse en cimentar la devoción mariana del pueblo español en base tan endeble. Los que se precian de intelectuales no se sentirán muy inclinados a tomar la religión por cosa muy seria, pensando que no serán mejor fundados otros hechos trascendentales y aún los mismos dogmas, fundamento de la vida religiosa. Esto aparte el mal efecto que ha de causar a los millares y millares de

elementos de la pasada situación que, si momentáneamente han sido sojuzgados por la fuerza, conservan dentro de sí su antigua ideología.

(Nota de l'audiència amb Pius XII; 18 desembre del 1940)

Defensor de la llibertat de l'Església

Desde que la Primera Verdad, Cristo Jesús, fue clavado en cruz, todas las verdades cristianas son crucificadas.

(Carta Pastoral. Solsona 11 de maig del 1917)

La Iglesia ha de ser y aparecer libre, sobre todo en la provisión de altos cargos y nunca tiene que ir del brazo del Estado, de un partido o de un dictador para ayudar o parecer que ayuda al desarrollo de una determinada política que un pueblo, o gran parte del mismo, considera contraria a intereses respetables y aspiraciones no reprobadas por la moral ni por el derecho.

(Carta al Nunci Mr. Tedeschini; març del 1925)

Tengo respecto a las condecoraciones una opinión que, como mía, poco vale, pero que me tracé como norma a seguir desde mi consagración episcopal: no aceptarlas. Me parece que la mejor condecoración para adornar el pecho de un Prelado es la cruz pectoral, que tantas cosas indica al alma de un sucesor de los apóstoles.

(Carta a Alcalá Zamora; 1935)

Jo sempre m'havia resistit amb prudència i dignitat a les pressions del Poder Civil en assumptes purament religiosos, com són la predicació de la divina paraula, l'ensenyament de la Doctrina Cristiana, les pregàries, oracions i cants dels fidels en els temples. Crec que coses tan santes i sagrades no han de profanar-se fent-les servir com a instrument d'expansió política o com a difusió d'idiomes, i que sols han d'usar-se amb la reverència i l'es-

perit de l'Església per encaminar, de la manera més apropiada i adaptada a la realitat, les ànimes a Jesucrist.

(Carta al Cardenal Pacelli; 28 de març del 1938)

He sufrido muchísimo y me doy cuenta de cuanto se ha tramado, al objeto de obligarme a dejar la Sede, por hombres de Gobierno que estos días han querido aparecer ante el mundo entero como muy cristianos y obsequiosísimos con la Iglesia. No importa. Espero no me falte en lo sucesivo la gracia de Dios para sobrellevar tamaña afrenta. Mis propósitos siguen siendo los mismos y no puedo en conciencia prestarme a que triunfen tales atropellos cometidos contra el derecho canónico por un Gobierno que se precia de Católico.

(Carta a Pius XII; 12 de juny del 1939)

Si antaño la Iglesia creyó del caso otorgar a los Reyes de España unos privilegios ahora ya caducados y mal avenidos con el derecho moderno, no es cosa que la Santa Sede haga ahora una excepción en su norma establecida desde hace muchos años.

(Carta a Pius XII; 9 de febrer del 1941)

Defensor de la pau

No considero oportuno en estos instantes la publicación de un documento colectivo del Episcopado: las circunstancias en que se encuentran ahora las Diócesis y sus respectivos Prelados no son iguales; no hay que dar el menor pretexto, que se busca con afán, para nuevas represalias y violencias y para colorear las tantas ya cometidas; con los documentos emanados del Romano Pontífice y de los Prelados españoles, los católicos tienen ya la orientación conveniente en los momentos actuales; en las regiones sometidas a los rojos (...) difícilmente llegaría la noticia completa del Documento, corriéndose el riesgo de aumentar sus peligros y angustias.

(Carta al Cardenal Gomà, en resposta a la seva des de Pamplona; 22 de febrer del 1937)

Juzgo inoportuno, y tal vez contraproducente, atendida la situación interior de ambas zonas y la internacional, la publicación actualmente del documento colectivo. Crea que lo he pensado mucho y encomendado fervorosamente al Señor y, siento no poder complacerle sumándome a su parecer y poniendo mi firma a su disposición.

(Carta al Cardenal Gomà; 14 de juny del 1937)

He leído el documento (es refereix a les galerades de la carta colectiva) (...) Lo encuentro admirable de fondo y de forma, como todos los de V. y muy propio para propaganda, pero lo estimo poco adecuado a la condición y carácter de quienes han de suscribirlo. Temo que se le dará interpretación política, por su contenido y por algunos datos y hechos en él consignados.

(Carta al Cardenal Gomà; 9 de juliol del 1937)

Pero he oído a personas discretísimas lamentarse que no ya los generales o políticos, sino caracterizados eclesiásticos proclaman públicamente no existir otra pacificación posible que la pacificación por las armas, asumiendo la responsabilidad gravísima de trocar el papel de gran mártir y la misión pacificadora que tanto cuadran a la Iglesia, por el de beligerente, con todas las lamentables represalias del momento y las tristes consecuencias que de ello puedan derivarse para el futuro en orden a la ulterior reconciliación de los espíritus.

(Carta al Cardenal Pacelli; 9 de juny del 1938)

En estas circunstancias ¿qué quiere V. Eminencia que yo haga? En marzo escribí, como V.E. ya sabe, al Generalísimo Franco y al Sr. Negrín pidiéndoles encarecidamente que procuraran por todos los medios posibles la mitigación de la guerra y, aún si posible fuera, la terminación de la misma. No he recibido contestación alguna. ¿Le parece prudente escribir de nuevo al Generalísimo Franco y al Sr. Presidente de la República pidiendo lo mismo? ¿Sería mejor hacer un llamamiento o una alocución a los fieles y sacerdotes abogando en favor de la paz? La Santa Sede me

dice que no encuentra en ello obstáculo. Pero yo hubiera deseado que tal iniciativa partiera de quien tenía la máxima autoridad y así no pudiera ser tildada de parcialidad ni discutida por los católicos y personas de recto criterio. Ruego a V. Em. se digne indicarme lo que crea más conveniente y lo haré con mucho gusto.

(Carta al Cardenal Pacelli; 7 de novembre del 1938)

Defensor de Catalunya

Una gran parte de los fieles creen que ni V.E. ni nosotros defendemos delante del Gobierno y de la Sta. Sede lo que estiman sus legítimos derechos como cristianos y esto puede perjudicar gravemente, ahora y sobre todo en el futuro, la situación de la Iglesia en esta Región y la relación de los fieles con los Obispos y con la Nunciatura.

(Carta al Nunci Mr. Tedeschini; març del 1925)

(...) los gravísimos peligros que entrañaría considerar a esta Región (Catalunya) de inferior categoría a los países de misiones donde se está trabajando para que tengan no sólo clero sino también Prelados de la propia Región.

(Carta al Nunci Mr. Tedeschini; març del 1925)

La actuación de los Obispos y Clero en General ha sido demasiado política en perjuicio de la autoridad e independencia que siempre debe mantener la Jerarquía. Ello dificulta el acercamiento a la Iglesia de las personas indiferentes y apartadas de la religión porque a través de los Obispos y del Clero la juzgan identificada con el partido dominante, por el que muchos no sentirán simpatía, y con la clase rica.

El tan proclamado derecho a la rebeldía ha trocado en muchos eclesiásticos el espíritu de caridad, suavidad y mansedumbre evangélicos por la violencia, represalias y castigo. Elevado a dogma, puede en lo sucesivo crear serios compromisos a la Iglesia en

España, donde está tan arraigada la insubordinación, aun por la fuerza armada, contra los poderes constituidos.

(Informe a Pius XII; 12 de juny del 1939)

Por otra parte el silencio de la Iglesia o el no haberse hecho protesta alguna contra tamaños atropellos puede el día de mañana serle echado en cara y acarrearle compromisos.

(Entrevista amb Pius XII; 18 de juny del 1939)

Vienen a ser de peor condición que los catalanes de Alghero (Sardenya) a quienes se les predica y enseña el catecismo en catalán, confesándose en catalán.

(Audiència del 25 de novembre de 1939 amb Pius XII)

testimoni

No van voler esperar,

o no van saber-ne

Subtilment, sense adonar-nos-en gairebé, la nostra manera íntima de ser canvia de tant en tant, fins i tot en aquelles coses on ens crèiem haver arribat a la maduresa i a la seguretat definitiva. Això porta fàcilment a fer filosofia sobre els múltiples caires de la veritat, sobre la caducitat de les nostres accions, sobre les contradiccions interiors de cada persona. Sobretot si incloem dins aquests exemples de transcendentalització ideològica la vena religiosa de l'home, que en un món secularitzant s'expandeix per camins diferents que la fe del carboner o l'acudit de «La traca». Per a alguns, que vibraren amb el Concili i ja eren progressistes

sense saber-ho, els temps han canviat i menen cap a l'abandonament de l'Església com a estructura i fins cap a la negació de Déu.

Ha estat un llarg procés de desgast. Per a tothom, però sobretot per a aquests, que van creure que tot seria radicalment divers; que esperaven no solament reformes sinó revolució; que no atacaven l'essència —o no es creien fer-ho— però que ja no admeten el pes de les estructures...

Mentre escric penso que tal vegada aquestes ratlles tenen poc sentit i que mai no seran publicades; però per damunt de tot tinc la sensació que aquells en qui penso ja no tindran cap interès per llegir-les. Tant se val! Ni que sigui com a reflexió personal, al costat d'una vetusta «Hispano Olivetti» de l'any de la picor, a quarts de dues de la matinada, una mica derrotat i molt sol, vull endegar unes quantes pinzellades breus sobre aquest nucli catòlico-progressista-leninista-guevarista de catòlics d'avençada que lluitaven de debò —alguns lluiten encara, demà lluitaran d'altres— per un món millor.

Primera estació

La targeta de l'Emili: «Desitjo que tant al *Temps d'ara* com al temps a venir, seguiras l'únic camí veritable...» I un afegitó al darrera: «...i per molts anys, eh!» Em devia felicitar pel sant. Aquest any no ho ha fet. No és que hi pensés per Sant Josep sinó que m'ha vingut al cap ara.

«Temps d'ara», era una revista de la JIC que fèiem amb ciclostil com podíem —de diners n'hi havia pocs... o cap— fa dos o tres anys. L'Emili era un xaval ferm i es preocupava de les coses. Un dia va deixar de freqüentar l'Església. No ho veia clar. Ho vaig saber una vegada que vam anar junts de viatge, durant quinze dies. No li'n vaig dir res. Llegia, aquells dies, «Honest to God», de Robinson.

Després vaig tardar a veure'l. Cada vegada el trobava més excitat: «Si s'ha de dir que Pau VIè és un..., ho dius i ja està, no? No es pot predicar una cosa i fer-ne una altra. La jerarquia i els fidels pensen de maneres molt diferents...»

Segona estació

Un matí de setembre. Encara fa calor. Ficar-se en una de les habitacions de Llúria 7 vol més esforç que no és corrent. Per això alguns dels convocats a la reunió «cim» de la JIC ni tan solament fan acte de presència. I això que es tracta de decidir el futur del Moviment a la Diòcesi. El consiliari és fora: tampoc no vindrà. Hi ha un parell de representants de la JIC femenina i el president dels joves d'Acció Catòlica. Tots junts, militants i dirigents, no devem arribar a quinze. El panorama és forçosament depriment. Jo actuo com a president en funcions, encara no sé per quina raó. L'encàrrec em va ser fet pel president anterior, que es veia obligat a deixar la responsabilitat, en una entrevista que vam començar en una d'aquestes cases de dinars econòmics i vam acabar en un cementiri de barriada (potser aquest lloc de cita ja era premonitori).

La JIC morirà per a Barcelona aquest matí de setembre, tot i la vehemència amb què el més jove de la colla ens vol convèncer que el desànim no pot dur-nos a fer aquest mal pas. L'habitació de la JIC, no perdrà les lletres de la porta, però sí aquella personalitat que jo li trobava —llevat del domàs i el Sant Crist de la paret— de despatx modest de l'eixampla. Ara uns altres hi han posat un cadenat, han tret les lletres i s'hi han instal·lat. Més val que serveixi per a alguna cosa.

Tercera estació

Una lletra de Cartagena, el lloc de la «mili» per als destinats a Marina: «...ja no crec en els homes —mai no hi he cregut massa— ni en Déu —un Déu llunyà dels homes que no s'interessa per res del que els passa—...».

Un noi casat que fa poesies i que abans vibrava enmig de la difícil lluita del catòlic progressista. A poc a poc ha anat girant l'esquena al món cruel que es burla de les parelles joves que fan la «bogeria» de casar-se abans de la «mili». I el món li ha girat l'esquena a ell.

Quarta estació

Agombolat per l'escoltisme, amb uns pares arribats a burgesos a costa de molts sacrificis i amb una professió precoç que l'entusiasma però on és difícil de mantenir la virginitat ideològica, heus aquí un adolescent que dubta de tot. El periodisme —treballa en un diari— és una espècie de bastidor on l'actualitat és disfressada per tal que els poderosos continuïn gaudint del poder i els oprimits creguin que poder i corrupció —dels quals la premsa és instrument— són sinònims.

Mai no ha estat un bon creient, però la fe se li ha esmunyit entre els records ingrats d'un col·legi deformador i les crues instantànies del món real. Ara potser comença de tornar-li, mig a les fosques, empobrida amb la nuesa desmitificadora, enriquida amb la sinceritat, viscuda en les accions d'amics creients en els quals encara pensa poder creure.

Cinquena estació

Fa calor. És la festa de la Mare de Déu de Montserrat i una colla de nois i noies sortim a fora. Una de les noies és l'Àlicia. Vint anys rossos, descarats i alegrois. També ha format part d'un moviment confessional, ha rondat pels volts d'una parròquia, ha intentat fer de Crist una sendera per a la vida. Ara dubta. Les fallades permanents de l'església-jerarquia, el descabdellament d'una oposició de cristians contra cristians, l'eterna contradicció entre allò que és predicat i allò que és practicat...

Sisena estació

En Llorenç: vint anys escassos, malalt de fa mesos, fill de pares separats, el més gran de vuit germans. Delejava un afecte que no trobava, feia versos, maldava per incorporar-se al «món de les

lletres». L'envoltava una gran solitud, interior i exterior: ell no era, objectivament parlant, una companyia agradable; no era cap d'aquells personatges atractius amb els quals ens agrada de xerrar i amb qui aniríem a tot arreu.

Creient gairebé apassionat, es va anar apartant de la religió després de la malaltia com si també li hagués fallat en els moments crucials de la seva crisi. Una vegada el vaig anar a veure, mentre estava malalt, i s'entestà que em quedés com a record un encedor de metxa: «perquè tinguis una cosa meva». Vaig restar estranyament corprès, però ni aleshores no vaig escollir el camí difícil de fer-me amic íntim d'aquell xicot que tenia tanta urgència d'afecte.

Poc temps després, la notícia pelada de la seva mort, en circumstàncies tràgiques. Els seus amics —fins els no creients— assistiren a la Missa i un d'ells li va dedicar un poema:

«...has pagat conscientment, amb fermesa, com moren el meus
i la llum que no arriba a ser llum [amics
i l'arbre que no era mai —ni serà mai (encara pitjor)—
tan absolutament verd...»

Setena estació

Una Missa en una barraca de la Muntanya Pelada. Els concurrents no arriben a vint. En Ramon i jo hi assistim aprofitant de trobar-nos allà per fer un reportatge. En Ramon és autor d'una obra de teatre de tema religiós-social que li han estrenat al barri. És un noi lluitador, fred, que raona bé. Li passa alguna cosa dins; però és difícil determinar quan, com, què. El seu caràcter, habitualment tancat, no deixa veure gaire el moment exacte que va tenir lloc l'esquerda en la seva fe. Potser podríem situar-lo als volts de tot allò de «volem bisbes catalans», «como somos mayoría lo queremos de Almería», «el Concili diu...»

Tot d'un plegat en Ramon dirà que ja no és catòlic, que el seu pensament s'ha tornat marxista, que els capellans han de limitar-se a fer de capellans... (amb això darrer farà com qualsevol integrista, cosa que demostra allò tan suat dels extrems que es

toquen). Després es prometrà amb una antiga monja, que ara és agnòstica i que es mou en un barri, on es dedicarà a combatre el capellà de torn o, potser, a fer-lo servir quan convingui.

En Ramon i la seva xicota s'han allunyat. Com tants d'altres. Segurament van ser les estructures, aquestes estructures que acaben pesant terriblement en l'ànim de tants catòlics que havien acollit l'esperança conciliar.

Vuitena estació

En aquest via-crucis informal arriba el moment del paroxisme quan, per a molts que havien anat perdent la fe, es dilueix també l'esperança; quan no solament creure sinó també esperar esdevé un turment insuportable, i hom elegeix un altre camí: més polític, més social, més independent —o menys, aneu a saber.

El director d'una empresa cultural, que va ser pilar dels corrents liberals que necessitava i necessita encara l'Església d'Espanya, fa unes declaracions, publicades a l'estranger, en les quals es reconeix marxista de pensament, ja que no de filiació. Assegura que creu en Déu però ja no en una estructura eclesiàstica. Arribat el moment de la ruptura amb l'empresa, a la qual cosa contribueixen aquestes declaracions, ni el qui trenca ni els qui resten més ortodoxament fidels a la idea cristiana (moltes jerarquies i molts cristians no creuen tanmateix en aquesta ortodòxia) saben trobar el compromís, el pacte, entre dues positures molt menys irreconciliables del que hom pugui creure.

Si almenys hi hagués hagut caritat! (Si creus i mous muntanyes amb la fe, però no tens caritat, de res no et serveix el que has fet: ja sé que no és ben bé així, però no tinc ganes de buscar la cita).

Novena estació

Presó de dones: 23 estudiants detingudes. El sacerdot vol anar a veure-les, si ho accepten. Però vint es manifesten no creients. Una crida amistosa adreçada a una d'elles topa amb aquesta hos-

tilitat: el capellà, les monges que tenen cura del lúgubre edifici, formen també part, per a les recluses, del sistema contra què es manifesten i per culpa del qual han estat tancades. Després, a la sortida, prendran unes actituds encara més dures: d'oposició decidida als pares, de trencament dels vincles més tradicionals. La Missa, com a símbol visible d'unes creences, quedarà lluny, arraconada amb els records d'una infantesa que, a la millor, aquesta noia anomenarà «alienada».

Hi ha dolor als palmells d'aquestes mans entestades a enderrocar parets dures i sòlides. Les aparences han fet creure que tot el que significa cristianisme forma part d'aquests murs opressors. Per als no tan radicals, hi ha el convenciment que l'Església és cosa que ja no interessa, que val més bandejar...

Desena estació

Un temple de religiosos. M'hi vaig passar molts anys. El meu record d'aquest col·legi ni és fet de rancor ni del sentiment d'haver-hi passat els anys millors de la vida. Hi tinc una indiferència lleu, esquitxada de comprensió. El capellà que hi diu Missa és un veterà que recordo dels meus temps de col·legial. No fa gaire Pau VI parlava de brots de cisma a l'interior de l'Església. El sacerdot s'hi abona, ennegreix les tintes, les emprèn contra els modernismes, contra els qui avancen a tota velocitat, contra els progressistes. Acaba dient que si ha de venir el cisma, que vingui com més aviat millor.

Resto desfet. Només la curiositat i el saber que no podré anar a Missa a cap més lloc aquell dia em retenen en aquell indret on acabo de ser acusat per aquest home, incapaç segurament de personalitzar, però ressentit contra una revolució que no entén. Perquè aquest sacerdot és una bona persona —caldrà revisar, diu un amic meu, el concepte de bona persona— i fóra incapaç de fer mal a ningú expressament, vull creure que les crispacions que avui sacsegen la societat cristiana acabaran menant a una Església millor, més al servei dels homes, despullada de privilegis, col-

locada decididament al costat dels qui pateixen les fuetades d'un món cruel i egoista.

* * *

He estat tendenciós. «Mea culpa». Podria haver escrit unes altres estacions, positives, sobre gent que ha fet via, en aquests mateixos temps difícils, cap a la consecució d'una fe més ferma, gent que encara espera, que ha sabut tenir caritat —sense la qual tot fóra inútil—, una caritat que no té res a veure amb la moneda que deixem caura al palmell de la gitana amb «xurumbel» a qual-sevol carrer. Ja sé que la bondat no fa tant de soroll com el mal.

«Mea culpa». Culpa de creure que hi ha maldat en els abandonaments. Culpa de saber que no n'hi ha. Culpa de creure que els qui resten a la lluita del costat cristià tenen la veritat. Culpa d'haver-me deixat endur a posta pel paroxisme de les crisis del meu temps, quan potser podia haver cercat la pau per al meu esperit.

Segueixo pensant que escric coses inconnexes, amb diarrea mental, ple de l'amargor de no poder anomenar cristians els qui més estimo i de no saber estimar els qui lluiten (em consta), són dignes del cristianisme que practiquen i serveixen joiosos la meua presència entre ells. «El poder i la glòria», amb Graham Greene, a l'horitzó...

«El qui té béns d'aquest món, veu el germà que passa necessitat i li tanca les entranyes, ¿com podrà restar en l'amor de Déu? (1 Jo 3, 17 i ss.). No hi resta. Ell ho diu, potser. Però jo crec, jo espero, que no hi resta.

Ara hem restat nus. Amb l'ànima a les mans, fitant-nos els ulls sense comprendre'ns gaire, amb l'esperança posada en l'amor com a única solució de la llarga crisi que comporta la lluita sense victòria. He pensat en l'error del qui creu que ocupar un càrrec és solament ordenar i no posar-se al servei dels governats; he pensat en les persones que estimo i en el mal que els puc fer; he volgut plorar —no sé per què— i no he trobat llàgrimes —tampoc no sé per què.

Després m'he posat a pregar amb el pensament per tal de poder esperar en el dia de la reconciliació dels cristians, i hi he

inclòs —ni que en somriguin titllant-me d'ingenu— els qui no van voler o no van saber esperar... i per tal que un dia estimin aquest Crist que ens ha estat disfressat amb els símbols del poder, però que segueix vivent al fons dels qui sofreixen, dels qui tenen poca cosa, dels qui pateixen persecució a causa de la justícia, dels nets de cor, de tots els qui, entre bastidors, van perdent, cada dia una mica, la fe i malden per mantenir el tresor d'una esperança que ja l'amor únicament pot conservar.

J. M. Huertas Claveria

quatre vents

Jornades de pastoral a Solsona

Del 4 al 7 d'Agost del 1969

A principis d'agost tingueren lloc a Solsona unes Jornades de pastoral, dirigides per Mn. Joan Batlles i Mn. Josep M. Totosaus, i destinades als sacerdots de la diòcesi. Els assistents foren uns 70, entre ells tots els arxiprestos.

Uns breus mots només per presentar-ne les conclusions i enquadrar-les dins la línia de treball pastoral del bisbat.

Aquestes Jornades han estat

precedides d'unes setmanes d'estudis conciliars en anys anteriors, i últimament d'una Ponència sobre arxiprestats, elaborada a la llum del Motu Proprio "Ecclesiae Sanctae", després de diversos estudis i reunions a nivell arxiprestal.

Així s'havia anat prenent consciència progressivament de la necessitat d'una pastoral de conjunt i de la importància que hi té la figura de l'arxiprest.

Es en aquest ambient que s'han dut a terme les Jornades diocesanes de pastoral. Aquestes han portat, sens dubte, al bisbat un raig més de llum, han aclarit més una ruta a seguir, han ajudat a prendre més consciència de la necessitat urgent d'una autèntica pastoral de conjunt. Han estat un pas endavant en una línia de mentalització i fins a cert punt de compromís. Esperem que ho siguin realment també en una línia de realitzacions. I això sabem que depèn de tots i cada un de nosaltres.

El text de les Conclusions no reflexa pas, ni ho ha pretès mai, tot el contingut de les Jornades. No es tracta de cap resum. Per això fóra injust jutjar totes les Jornades a la simple llum d'aquest text. Ni és tampoc tot un programa de pastoral diocesana. Aquestes Conclusions són, això sí, uns centres d'atenció que anaren sortint reiteradament del conjunt de l'assemblea. Són el fruit d'un acord pres comunitàriament. Són unes fites vers les quals diocesanament ens hem compromès a caminar.

Florenci Besora (Solsona)

Conclusions

1. Aquestes Jornades no voldrien pas pecar de deslligades dels esforços anteriors, sinó situar-se en una línia de continuïtat gràcies a una voluntat indefallent de trobar camins de solució malgrat les dificultats existents. En concret, es proposen d'ajudar a portar a la pràctica el programa traçat en la Ponència sobre els arxiprestats.
2. En l'estat actual de fórmules i mètodes pastorals periclitats
- o dubtosos, creiem, amb tot, en la vàlidesa perenne de la reflexió comunitària sobre la vida real a la llum de la Paraula de Déu, i, consegüentment, en l'acció pastoral que neix d'aquesta reflexió.
3. Entenem que és una necessitat ineludible que dimana de la mateixa naturalesa comunitària de l'Església, la presència activa del Bisbe i de tots els altres dirigents diocesans

en la reflexió i acció pastorals (Pau VI, Consistori 23-VI-69); demanem, en particular, la seva participació a les reunions d'abast diocesà i a les altres d'especial importància. Altra-ment no evitarem sinó que accentuarem cada dia més el funest dualisme que s'ha donat fins ara entre els que porten la direcció de la diòcesi i els que es preocupen de la realització pastoral.

4. Com un altre dels obstacles més inquietants amb què topa la Pastoral de Conjunt al nostre bisbat, constatem en nosaltres els preveres una desgana, peresa i decepció, al costat d'un afebliment del sentit de Déu i manca d'estudi, de treball i de diàleg. En contra dels quals obstacles s'apunten dos principis de solució que són: primer, mentalitzar-nos i formar-nos con més profundament millor a través de reunions arxiprestals, jornades d'estudi, escoles de Teologia, Institut de Pastoral, etc.; segon, i sobretot, observar constantment i atentament la realitat de la vida concreta, font inexhaurible d'estímul i de crides de cara a una reflexió i acció pastorals conjuntes.

5. És del tot impossible una Pastoral de Conjunt, si el cap de l'equip arxiprestal no es configura segons el Motu Proprio «Ecclesiae Sanctae», n. 19, tal

com recull la Ponència. Per això demanem que es vagi decididament des d'ara cap a una renovació, per elecció, de tots els arxiprestos.

6. No veiem possible una Pastoral de Conjunt eficaç si tant els nomenaments com tota l'estructuració no s'orienten d'aquí endavant cap a una veritable corresponsabilitat arxiprestal dotada, fins i tot, de força jurídica. S'urgeix, també, la reestructuració d'arxiprestats unint-los o dividint-los segons els criteris assenyalats per la Ponència.

7. Sortim d'aquestes Jornades convençuts de la necessitat d'emprendre i d'impulsar per tots els mitjans posats al nostre abast una reflexió i acció conjuntes en cada un dels nostres arxiprestats. Hem rebut una nova llum i hem intentat d'obrir un camí; amb tot, per a poder avançar, necessitarem més d'una vegada l'orientació i l'ajut dels dirigents de la Pastoral.

8. Demanem que el Consell del Presbiteri urgeixi l'aplicació d'aquestes Conclusions, arbitri mitjans vàlids de continuïtat i aprofundiment i estudiï la conveniència de crear Vicaris Episcopals i la reestructuració i funcionament del Consell Diocesà de Pastoral.

Jornades de reflexió pastoral a la Seu d'Urgell

Del 7 al 10 de juliol del 1969

Del 7 al 10 de juliol han tingut lloc al Seminari, amb assistència i participació del Sr. Bisbe A. A.

De totes les zones i comunitats de la Diòcesi, s'han trobat aquests dies, treballant sobre una temàtica preestablerta, fins un total de 122 jornadistes, provinents del clergat, religiosos, religiosos i laicat. La integració de tots en la unitat eclesial que planeja i executa amb plena responsabilitat la pastoral diocesana fou el signe i la raó metodològica d'aquesta modalitat de treball.

Fins una dotzena d'equips de treball, integrats proporcionalment pels tres estaments participants —preveres, religiosos i laics— amb voluntària adscripció per part dels components de cada equip, han treballat profundament sobre la temàtica concreta de cada sector eclesial. El treball realitzat en el si de cada equip i les aportacions de cada un d'aquests, posades en comú al final de cada jornada, han posat a l'abast un valuós material de fets de vida, profunditzant sobre fonaments humans i teològics.

Al mateix temps s'han elaborat unes Conclusions, fruit d'aquest treball, que, tot i que foren madurades sobre la marxa, lluitant amb el temps, poden ésser un punt d'arrancada immediata per

planteigs i realitzacions apostòliques. La Comissió de Conclusions, integrada per components de tots els equips i dels diversos estaments, va assumir també les esmenes fetes per l'Assemblea. Així treballades, les Conclusions volen ésser un servei que les Jornades ofereixen a tots els membres conscients de les comunitats cristianes de la Diòcesi.

Les ponències han estat tres: "Ministeri i vida del sacerdot en l'hora actual", "La vocació apostòlica del seglar" i "La vida religiosa en l'Església", a càrrec dels Rvnds. Joan Batlles i Jesús Huguet, als quals va correspondre, també, la tasca de moderar i dirigir aquestes reunions de treball.

El Sr. Bisbe A. A., Dr. Malla, fou present en els treballs de reflexió, assistint a les ponències i a la posta en comú del material aportat pels equips. Sobretot, al terme de les Jornades i després de la lectura de les Conclusions davant l'Assemblea, el discurs del Sr. Bisbe, amb encertada visió del moment eclesial d'Urgell, plantejà l'exigència de responsabilitat, posant el treball realitzat justament com a punt de partida d'una tasca pastoral, que cal començar totseguit, i de signe integrador i eficaç.

Antoni Fortuny (Castel·lciutat)

Conclusions

En les JORNADES DE REFLEXIÓ PASTORAL, amb la presència del Sr. Bisbe, reunits a la Seu d'Urgell, del 7 al 10 de juliol de 1969, preveres, religiosos, religioses i laics, en número total de 122 jornadistes prèviament designats o elegits en les Comarques, Comunitats i Arxiprestats, hem arribat, després d'un treball d'equips mixtes dels tres estaments participants, a les següents CONCLUSIONS:

Preàmbul

Constatem una inquietud general o desconfiança pel temor que tot es quedi en paraules. Hi ha desengany pels resultats nuls de Reflexions anteriors. El moment actual, amb l'existència de moltes persones desesperançades, EXIGEIX que d'aquestes Jornades es derivin ACCIONS concretes i no a llarg plaç. Correm el perill d'arribar tard.

Preveres

1. Constatem un sentiment de frustració, molt viu i general, en els preveres de la Diòcesi per no haver-se pogut realitzar com a homes i com a sacerdots, el qual dona lloc a actituds de fuga i derrotisme, que cal superar amb una profunda

vivència personal de l'Evangel·li i amb un esforç comú de reforma de les estructures pastorals.

2. Constatem una *manca d'aprofundiment i enfrontament dels problemes*, l'arrel remota de la qual és la *impreparació* per a una acció adequada en el món d'aquí i d'avui, la *manca d'evolució* en les línies del pensament eclesial i la falta d'estudi. La realitat, per altra banda, de la situació humana i sociològica concreta del nostre Bisbat, ens posa enmig d'un poble que ens estimula poc en aquest aprofundiment. El moment actual EXIGEIX preparació seriosa i fins científica en diversos camps, i pràctica pastoral posada al dia. Per això *cal tenir permanentment personal que es prepari en centres adequats*, com Facultats, Instituts de Pastoral, etc., i potenciar Cursos de Teologia, Bíblia, Pastoral, etc., en diverses comarques.

3. L'assemblea actualitza un cop més la necessitat del planteig seriós de la vida i treball pastoral d'EQUIPS. Seran equips de corresponsabilitat pastoral, fonamentalment (P. O. n.º 8). Es constata la necessitat de realitzar-los en algunes parròquies més grans, i, per via d'assaig, en diverses comar-

ques. Mai no pot sacrificar-se la pastoral d'una comarca per causa d'una persona (Xtus. Dus. n.º 31). Això demana un estudi de la convenient distribució dels preveres, sense oblidar la possible ajuda a altres esglésies més necessitades.

4. Al nostre Bisbat sembla oportú que alguns preveres, amb la deguda aprovació de l'Ordinari, treballin en feines manuals, per participar, com diu el Concili (P. O. n.º 8), de la condició dels mateixos obrers. Esperem que d'aquests assaigs se'n segueixen avantatges pastorals de cara a l'evangelització dels més pobres.
5. Es desitja que en el nomenament de tots els càrrecs de més responsabilitat pastoral, es tingui en compte l'opinió de la base (P. O. n.º 7), s'eviti l'acumulació de responsabilitats i es valori molt l'experiència pastoral. Es tendirà a suprimir el dualisme rector-vicari, sota la idea de la màxima corresponsabilitat, i es revisaran seriosament els casos de divergència sistemàtica.
6. «Els preveres, constituïts per per l'ordenació en l'ordre presbiteral, estan units entre ells per l'íntima fraternitat sacramental» (P. O. n.º 8). El poble de Déu d'Urgell, i especialment el Presbiteri, no ha de permetre que cap prevere sigui isolat, ni poc comprès pel Superior, companys i laics,

evitant així problemes personals, a voltes més greus si l'interessat no es queixa. Desitgem que el dret arribi a canalitzar «una mena de vida comunitària o alguna connexió de vida que pugui prendre formes diverses segons les necessitats personals o pastorals, a fi d'ajuntar-se mutuament» (P. O. n.º 8).

Laics

7. Descubrim en el laicat POCA CONSCIÈNCIA DE LA SEVA VOCACIÓ específica «d'ordenar els afers temporals segons Déu» (L. G. n.º 31).
8. Constatem que l'ordre temporal està profanat per greus abusos: es negligeix la promoció de les persones, injustícies en el camp professional, desordres en la migració, insolidaritat en els febles, opressió en els poderosos. Això desvetlla en l'assemblea la urgència de realitzar la vocació específica dels laics, i obliga a tota classe d'educadors de la fe a orientar el desvetllament d'aquesta vocació.
9. Pensem que les formes d'autoritarisme pastoral, les orientacions espiritualistes desencarnades, l'ensenyament oficialitzat de la religió, l'absoluta manca de planificació pastoral, la desconfiança en el laicat, el lligament de l'Església amb els poders, van mantenint l'apatia dels laics, la decep-

ció dels militants altre temps compromesos i, en definitiva, són greus obstacles al desenvolupament de la vocació pròpia del laicat.

10. No es pot oblidar l'angoixa de la joventut; urgeix, doncs, una acció pastoral molt atenta a la problemàtica juvenil amb les seves manifestacions actuals.
11. Les persones **TENEN POR** de realitzar el seu **COMPROMIS TEMPORAL** d'una banda per les conseqüències que tindrà en el seu benestar egoista i, d'altra banda, per les conseqüències socials i polítiques que pugui reportar la seva acceptació d'aquest compromís. Considerem que aquesta por només es pot superar per l'apuntalament comunitari.

Religiosos

12. La professió de la vida religiosa ha de ser signe que pot i ha d'impulsar eficaçment tots els membres de l'Església a complir amb diligència les obligacions de la vocació cristiana (E. n.º 44, 7). Constatem que actualment el signe es dilueix, és poc perceptible, no és prou colpidor i perd la seva funció. Això es constata especialment amb referència a la pobresa col·lectiva, i més particularment en els centres d'ensenyament i en una actuació marcada-
- ment classista, fruit d'una situació social escandalosa, però de moment difícil de superar.
13. Es constata certa manca de formació professional i d'adaptació al món actual i a l'Església. El moment present **EXIGEIX** un canvi d'estructures, evitant l'autoritarisme i el servilisme, i adaptant ràpidament les Constitucions als temps actuals.
14. Pensem que les Comunitats de vida religiosa han de ser una força d'influència en la seva comunitat eclesial. Per tant veiem necessària la seva **PLENA INTEGRACIÓ** en el plantejament i l'execució pastoral a tots els nivells.
15. Constatem per part dels laics i els pastors desconeixement, indiferència i poca estimació de la vida religiosa. Als pastors del poble de Déu se'ls demana una atenció i preocupació envers els religiosos, procurant integrar-los en l'apostolat extern (B. n.º 33) i facilitar la seva formació. Dels laics es demana la necessària comprensió i acceptació, valorant tots el lloc que la vida religiosa ocupa dintre l'Església.
16. El respecte i la promoció de la dona, com a dret de la persona humana i com a signe dels temps, són menystinguts amb massa freqüència en els Instituts femenins. Això **EXI-**

GEIX dels superiors, responsables, educadors i formadors un seriós canvi de mentalitat.

Conclusió general

17. Cal refermar la descoberta de la vocació en el triple camp eclesial del laicat, els religiosos i els preveres, guardant la fidelitat a la pròpia comunitat concreta. Veiem, amb tot, peremptòriament necessària la INTEGRACIÓ DE TOTS

EN LA UNITAT DEL POBLE DE DÉU, no sols amb la simple utilització dels diferents membres de l'Església, sinó planejant i executant tots ells amb responsabilitat plena la pastoral diocesana.

* * *

Els assistents a les Jornades de reflexió Pastoral, han intentat fer un servei a la comunitat diocesana, a la qual ofereixen aquestes conclusions.

La Seu d'Urgell, 10 juliol 1969

Curset de catequesi a Sta. Maria del Collell

Organitzat pels Secretariats Diocesans de Catequesi de Catalunya i per l'equip del Servei de Catequesi del C.P.L. de Barcelona, s'ha celebrat al Santuari de Sta. Maria del Collell, diòcesi de Girona, el II Curset regional per a responsables de la Catequesi a les diòcesis catalanes, del 14 al 24 de juliol.

Hi han assistit 75 cursetistes: 23 laics, 6 religiosos i 26 sacerdots, que es distribueixen així segons les diòcesis: Barcelona, 7 laics, 5 religiosos, 3 religioses i 4

sacerdots; Girona, 4 laics, 1 religiós, 10 religioses i 5 sacerdots; Lleida, 1 religiosa; Menorca: 3 laics i 2 sacerdots; Solsona, 2 laics, 1 religiós, 1 religiosa i 3 sacerdots; Tarragona, 2 laics i 1 sacerdot; Tortosa, 4 laics i 4 sacerdots; Urgell, 1 religiosa i 4 sacerdots; Vic, 1 laic, 3 religioses i 3 sacerdots.

La temàtica del Curset —«El contingut de la Catequesi i la seva transmissió»— comprenia dues parts, que corresponien a les dues setmanes.

Primera setmana: El Contingut de la Catequesi, tema que ha estat desglossat seguint aquesta programació: Acció pastoral de l'Església; Catequesi i acció eclesial; Història de la Salvació i etapes; L'home que ha d'ésser salvat; Crist, centre de la fe i la salvació; La Paraula de Déu; El nucli central de la fe; Sagraments i Església; Llenguatges de la Catequesi; Història de la Catequesi.

Han dirigit aquest grup de temes Frederic Bassó, Raimond Izard, Josep Maria Marquès, Jacint Matas, Modest Prats i Josep M. Totosa.

Segona setmana: La transmissió de la Catequesi, tema desglossat seguint aquest ordre: L'home, interlocutor de Déu, i les seves disposicions; Problemàtica moderna entorn a la fe cristiana; Visió general de l'edat evolutiva; Pedagogia nova; El camí de la fe; Catequesi de la primera infància; Contingut de la fe en la infància, la preadolescència i l'adolescència; Originalitat i línies de fons d'una metodologia catequètica; Procediments metodològics de la catequesi de la infància i l'adolescència; Catequesi d'adolescents; Catequesi d'adults; Catequesi especialitzada o de deficients.

Aquest grup de temes ha estat dirigit per Frederic Bassó, Maria Antònia Canals, Enriqueta Capdevila, Jacint Matas, Ramon M. Nogués, Josep Quer, Josep Maria Segura i Maria Antònia Vila, carmelita de la caritat.

La primera setmana va dedicar-se, doncs, a l'estudi de la teologia de la Catequesi: setmana doctrinal, d'aprofundiment del contingut de la Paraula de Déu i la Revelació. Els mateixos treballs de grup s'ordenaven també a aquest fi: anàlisi i recerca de les línies de força del Credo al llarg de la Història de la Salvació.

En canvi, el caire de la segona setmana fou més aviat pragmàtic: estudi de la metodologia en ordre a transmetre els continguts de la fe cristiana amb tots els seus condicionaments.

* * *

Cal remarcar l'ambient d'optimisme, d'alegria i de treball manifestat en cada una de les jornades del Curset, que ens portava a viure un autèntic clima de convivència i germanor, fruit del constant diàleg ple de sinceritat davant la problemàtica pastoral de la Catequesi a la nostra terra. Aquest clima de convivència tant ens guiava a viure la pregària comunitària entorn de l'altar per celebrar les Lloances matinals i l'Eucaristia del Senyor a la tarda, com ens portava a satisfer-nos de les joioses vetllades del capvespre de cada dia, vora el foc de camp, o ens urgia en els laboriosos treballs de grup i en les posades en comú de cada tarda.

Es fa necessari de crear mentalitat nova sobre què és la Catequesi: difusió d'idees base. Es fa necessari descobrir les possibili-

tats i les necessitats en la difusió del missatge de Crist. Avui ja no ens preguntem solament com fer la Catequesi, com ensenyar; avui la pregunta se'ns fa molt més radical: què ensenyar, quin és el nucli, el centre de la fe i quina relació hi tenen els altres aspectes.

Però se'ns fa també més necessària cada dia la formació de responsables, sacerdots, religiosos i laics, capaços de dur a terme l'acció catequètica de l'Església amb competència teològica i metodològica; persones que tinguin prou formació per assumir les responsabilitats a nivell nacional o diocesà i a nivell de la Catequesi de base.

Crec que el curset del Col·lell ha treballat en els dos punts esmentats: obrir camí a les perspectives de la Pastoral catequètica i formar, almenys inicialment, els qui hi han participat.

Les experiències de l'any passat a La Gleva (Vic) i d'aquest any al Col·lell (Girona) mereixen veure's consolidades dins la Pastoral catequètica de Catalunya. Haurien de ser punt de partida per promocionar responsables per al Moviment catequètic de la nostra terra. Punt de partida a enriquir amb ulteriors cursos d'especialització o amb cursos de base en l'àmbit de la pastoral diocesana i local.

El Curset del Col·lell ens ha d'ajudar a descobrir la necessitat i els avantatges de l'esforç de coordinació dut a terme no sols

pels Secretariats de Catequesi dels Bisbats catalans, sinó també juntament amb altres estudiosos, com els membres de l'equip del Servei de Catequesi del C.P.L. de Barcelona. La col·laboració de tots ha fet possible aquest Curset.

Es encoratjador igualment de pensar com el Curset s'ha nodrit amb l'assistència de representacions de diferents comunitats: sacerdots diocesans, laics, religiosos (francescans, claretians, salessians, jesuïtes, escolapis) i religioses (escolàpies, Cor de Maria, dominiques, reparadores, Immaculada Concepció, etc.).

Per això agraïm també la visita que ens feren els Bisbes Narcís Jubany, de Girona i Josep Campmany, auxiliar de Barcelona, i les cartes d'encoratjament dels de Tarragona, Barcelona, Solsona, Tortosa, Vic, Lleida i Administrador apostòlic de la Seu d'Urgell. Només cal albirar que aquests contactes s'enforteixin i s'aprofundeixin.

Perquè potser haurà arribat al de la Catequesi a la nostra l'hora que la problemàtica pastoral no sigui simple obra d'aficionats, sinó labor de profetes: bisbes, sacerdots, religiosos i laics, interessats pel seu poble amb tots els seus condicionaments.

Josep Quer

Secretariat diocesà de Catequesi (Girona)

Hogar del Libro, S. A.

VERGARA, 3 - TEL. 232 26 00 - BARCELONA-2

ELS LLIBRES DE «L'HOME NOU» RECULLEN I DIFONEN
EL PENSAMENT RELIGIOS DE CATALUNYA.

Darreres novelats:

EL FONAMENT IRRELIGIÓS DE L'ESGLÉSIA

de Joan Leita

Premi «CARLES CARDÓ 1969»

El pare Leita no ens reporta una polèmica, com és costum dels escassos teòlegs indígenes. Fa polèmica! Toleraran els nostres medis eclesials la possibilitat d'una recerca teològica agosarada?

Pàgines: 200 - 125 pessetes

EL SACERDOT AVUI: VIDA I MISSIÓ

«Llibre 500 d'EDITORIAL NOVA TERRA»

de Ramon Prat, Josep Bigordà, Daniel Cervera, Manuel Cervera, Jaume Cuspinera, Lluís Gänzer, Jaume Lorés, Joan Llopis, Casimir Martí, Frederic Prieto, Josep Me Rovira, Joaquim Sirera, Josep Me Tubau.
Anàlisi, des de Barcelona, d'una crisi universal.

Pàgines: 288 - 175 pessetes

SECULARITZACIÓ I CRISTIANISME

de Lluís M. Xirinacs

Premi «CARLES CARDÓ 1968»

Una aportació crítica a la teologia de la mort de Déu.

Pàgines: 192 - 140 pessetes

EDITORIAL
nova terra

Distribució: Hogar del Libro * Vergara, 3 * Barcelona-2

DISTRIBUIDORA I LLIBRERIA BALMES

Duran i Bas, 11. Barcelona (2)

- * Llibres religiosos
 - * Secció litúrgica
 - * Fitxes musicals
 - * Informació bibliogràfica
 - * Subscripcions a Revistes nacionals i estrangeres
 - * Importació d'obres religioses de les principals Editorials estrangeres
 - * Butlletí gratuït de «Bibliografia Religiosa»
-
-

R E S E R V A T

tècnica perfecta al servei de la música
HAMMOND

HAMMOND, un orgue diferent per la gran varietat de veus, per la infinitat de matisos i d'efectes tímbrics...
i per la puresa de so.

Quan el concertista i intèrpret més exigent parla del seu orgue eléctric preferit, parla d'un orgue HAMMOND. Sens dubte, ell sap per què...

De segur que ja coneixeu el seu prestigi. Tanmateix, no opineu encara: escolteu-lo. Us prepararem una audició especial, i, creieu-nos, en restareu sorprès.

Visiteu-nos o sol·liciteu informació.

HAMMOND IBERICA, S.A.

PTGE. MARIMON, 10 - TEL. 228 65 66 - BARCELONA-11

Delegacions a Espanya: **MADRID**: Casa MAXI. Leganitos, 12 - T. 241 47 64 • **PALMA DE MALLORCA**: SALOM PONS. Missió, 20 T. 2222 08 • **VIGO**: SPICA. Gran Vía, 6 - T. 21 65 02 • **VALENCIA**: EMILIO JUAN GIMENEZ. Micer Mascó, 20 - T. 69 21 71

ESTATS UNITS • ANGLATERRA • CANADÀ • ALEMANYA • ITALIA • FRANÇA • BÈLGICA • SUÛCIA • NORUEGA • DINAMARCA

ADMINISTRACIÓ

Amb la publicació d'aquest segon número, els nostres quaderns entren en una fase de total regularitat.

L'import de la subscripció anual és de 200 ptes. Sortiran 6 quaderns cada any. Havent estat publicat el número 1 a l'inici del segon semestre, la subscripció comprendrà els tres números d'aquest segon semestre i els tres del primer semestre de l'any que ve. **A partir d'ara començaran a ser cobrades contra reembossament les subscripcions pendents.** Us preguem que hi feu atenció i ens eviteu tant com pugueu les devolucions.

Els qui havien pagat la subscripció fa tres anys, no cal que la tornin a pagar. Si hi havia alguna confusió de part nostra —ha passat molt de temps— comuniquem-nos-ho i ho arreglarem.

Al començament de PRESBYTERIUM, vam rebre aportacions econòmiques de molts, unes a fons perdut, d'altres a retornar. Aquestes darreres començaran a ser reintegrades a partir de l'exercici 1970/71. En tot cas aquestes aportacions són independents de les quotes de subscripció.

presbyterium

UADERNS

2

**DE
ASTORAL**

novembre 1969

S U M A R I

PRIMERA PLANA

La mort de Mn. Manuel Bonet . . .	1
Jornades de pastoral.	3
Contestació.	4

QUESTIONS

El Centre d'estudis pastorals . . .	6
<i>Josep M. Totosaus</i>	
Reflexions sobre la pastoral del Turisme	19
<i>Joaquim Monasterio</i>	
Pastoral del turisme a la costa gironina	26
<i>Narcís Tibau i Ribot</i>	

TERRA I POBLE

La llengua de la catequesi	31
<i>Pasqual Ingla</i>	

ANTOLOGIA

Francesc Vidal i Barraquer	42
------------------------------------	----

TESTIMONI

No van voler esperar, o no van saber-ne	54
<i>J. M. Huertas Claveria</i>	

QUATRE VENTS

Jornades de pastoral a Solsona . . .	63
Jornades de reflexió pastoral a la Seu d'Urgell	66
<i>Antoni Fortuny</i>	
Cursét de Catequesi a Sta. Maria del Collell	70
<i>Josep Quer</i>	

*PRESBYTERIUM — QUADERNS DE
PASTORAL — Publicació bimensual Edita:
J. Carrera Planas, Dirigeix: Josep M.ª Junyent,
Redacció i Administració: Rivadeneyra, 6, 3.er
Barcelona - 2. Dipòsit Legal B - 25.506 - 1969.
Imprès a I. G. Sta. Eulàlia, c. S. Joan Bosco,
s/n. Sta. Eulàlia de Ronsana. Amb censura
eclesiàstica.*
